

לקראת שבת מלכתא

dirshu@dirshu.co.il | לקבלת הגליון למייל:

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 222

פנינים לפרשת אמור

בטבריה, עיר מגורי בשנות נערוטי, היתה חנות אחת של שמיטה-מהדרין. כדי לקנות פירות של שמיטה היה צריך לקום השכם בבוקר ולהמתין לפתיחת החנות. בישיבה בה למדתי בצעירותי, "תפארת ישראל" בחיפה, היו ארגזים מלאים בצלים של שנת השמיטה. שאלתי את ראש הישיבה הגאון רבי מאיר דב רובמן זצ"ל אם אני יכול לקחת מעט בצלים לביתי כדי שאמי ע"ה תוכל להשתמש בהם לצרכי בישול

הגאון רבי ראובן אלבו שליט"א על הביטחון בהקב"ה

במה דברים אמורים. לאחר מכן הוא בוחן את הדברים, אם הם נראים בעיניו - הוא מסכים לקבלם. אם אינם נראים בעיניו - הוא דוחה אותם. עם ישראל שהקדימו נעשה לנשמוע וקיבלו את התורה בלי לשמוע מה נאמר בה - נהגו כמעלת המלאכים.

שומרי שביעית - גיבורי כח

ההשוואה שהשוו את מקבלי התורה למלאכים - מובנת. מדוע השוו

"וְשִׁבְתָּהּ הָאֶרֶץ שֶׁבַת לַה'" (ויקרא כ"ה, ב')

בשונה משאר מצוות התורה, הזכירה התורה במצות השמיטה את מעמד הר סיני. זאת לאור המכנה המשותף ביניהם: רבותינו אמרו, שהזוכה לקיים את מצות השמיטה כהלכתה דומה למלאך. כך מובא במדרש (ילקוט"ש תהילים רמז תת"ס) על הפסוק (תהילים ק"ג, כ'): "ברכו ה' מלאכיו גיבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו": "רבי יצחק נפחא אומר: 'גיבורי כח' - אלו שומרי שביעית". יש עוד מקום שבו דרשו רבותינו את הפסוק "גיבורי כח עושי דברו" - בזמן קבלת התורה, שהקדימו ישראל נעשה לנשמוע. כך דרשו במסכת שבת (פח ע"א): "אמר רבי אלעזר: בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמוע יצתה בת קול ואמרה להן: מי גילה לבני רז זה שמלאכי השרת משתמשין בו, דכתיב 'ברכו ה' מלאכיו גיבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו', ברישא 'עושי' והדר 'לשמע', קדם 'עושי דברו' - 'נעשה', ורק אחר כך 'לשמע בקול דברו' - 'נשמע'".

מקבלי התורה נדמו למלאכים. הם הסכימו לקבל דבר בלי לשמוע ולבחון את תוכנו - זו תכונת המלאכים. בדרך הטבע, אדם אינו מוכן לקבל 'חתול בשק'... כשמציעים לו דבר מסוים, הוא רוצה לשמוע

גם שומרי שביעית למלאכים? איזו מעלה מיוחדת יש להם שדומה למעלת המלאכים?

אומר המדרש (ילקוט"ש שם): "בנוהג שבעולם, אדם עושה מצוה ליום אחד, לשבת אחד, לחודש אחד, שמא לכל ימות השנה, ודין חמי חקליה בירה כרמיה בירה ויהב ארנונא ושתיק [וזוה רואה שדהו שוממה, כרמו שומם - ושותק], יש לך גבור חיל גדול מזה?".

וכן מובא במדרש (תנחומא ויקרא סי' א): "למה נקרא שם גיבורי כח? רואה ששדהו מופקרת ואילנותיו מופקרים והסיגים מפרצים ורואה פרותיו נאכלים וכובש את יצרו ואינו מדבר".

כיום, ברוך ה', יש שפע רב. אפשר לקיים בנקל את מצות השמיטה. מייבאים כמויות רבות של פרות וירקות מחוץ לארץ ונהנים מהם בשנת השמיטה. אך לא כך היה בעבר. תנאי החיים הקשו מאד על קיום מצות השמיטה. העניות והדחקות שלטו בכל, בקושי היו חנויות שמיטה-מהדרין.

בטבריה, עיר מגורי בשנות נערוטי, היתה חנות אחת של שמיטה-מהדרין. כדי לקנות פרות של שמיטה היה צריך לקום השכם בבוקר ולהמתין לפתיחת החנות. בשעה שש בבוקר כל הפרות והירקות היו נחטפים ונמכרים.

בישיבה בה למדתי בצעירותי, "תפארת ישראל" בחיפה, היו ארגזים מלאים בצלים של שנת השמיטה. שאלתי את ראש הישיבה הגאון רבי מאיר דב רובמן זצ"ל אם אני יכול לקחת מעט בצלים לביתי כדי שאמי ע"ה תוכל להשתמש בהם לצרכי בישול. הרב אישר לי, בשבת הראשונה שחזרתי לביתי הבאתי לאמי מתנה 'יקרת ערך' - שני קילו בצלים! אמי ע"ה שמחה על כך שמחה גדולה כאילו הבאתי לה יהלומים, סוף סוף היא תוכל לבשל את התבשילים הטעימים שלה. זה היה המצב לפני שנים-שלושה דורות, ואלו בדורות קודמים המצב היה קשה עוד יותר. השדה והפרדס היו מקור מחייתו של האדם. כל השנה היה האדם עסוק סביב עבודת האדמה - זורע, חורש, עודר, משקה, קוצר.

והנה, מגיעה שנת השמיטה, ואז מצוה התורה (שמות כ"ג, יא): "והשביעית תשמטנה ונטשתה", עליך לנטוש את אדמתך, להפקיר אותה. "ובשנה השביעית שבת שבתון יהיה לארץ שבת לה' שדך לא תזרע וכרמך לא תזמור" (ויקרא כה, ד). לא יום אחד, לא שבוע, לא חודש. שנה תמימה!

זה נסיון לא קל. אדם רואה לנגד עיניו את שדהו מעלה קוצים ודרדרים. עיניו כלות ולבו נכמר. הוא מרגיש חוסר אונים. אם הוא עומד בנסיון בגבורה - הוא דומה למלאך.

מצות השמיטה מחזקת אותנו בבטחון בה' יתברך בלב שלם. על ידי מצות השמיטה מתחזקת בלב הידיעה וההכרה הברורה, שה' יתברך הוא המפרנס הבלעדי. לאדם עצמו אין מאומה, ואין הוא יכול לעשות מאומה מכוחו, אלא הכל של הקדוש ברוך הוא ומכוחו. כדי להבין מהי חובת ההשתדלות, שחייב בה האדם, נצטט קטע קטן מה"מסילת ישרים" (פרק כא):

"אמנם מה שיוכל לשמור את האדם ולהצילו מן המפסידים האלה הוא הביטחון, והוא שישליך יהבו על ה' לגמרי, כאשר ידע כי ודאי אי

אפשר שיחסר לאדם מה שנקצב לו. כמו שאמרו חז"ל במאמריהם (ביצה טז ע"א): כל מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה ועד ראש השנה. וכן אמרו (יומא לח): אין אדם נוגע במוכן לחברו אפילו כמלא נימא.

כבר היה אדם יכול להיות יושב ובטל, והגזרה היתה מתקיימת (גזרת קצבת המזונות שקצבו לו בראש השנה), אם לא שקדם הקנס לכל בני אדם, "בזעת אפיך תאכל לחם" (בראשית ג, יט), אשר על כן חייב אדם להשתדל איזה השתדלות לצורך פרנסתו, שכן גזר המלך העליון, והרי זה כמס שפורע כל המין האנושי אשר אין להימלט ממנו".

ההשתדלות המוטלת על האדם היא קנס, שקנסו בורא עולם כדי לתקן בזה את חטא אדם הראשון. כבר הליצו בזה חכמי המוסר שלא מצאנו אנשים שמהדרים בקללה, ומשלמים מס יותר מכפי שחויבו... אם כן, יש לתמוה על אותם אנשים המהדרים ומרבים יתר על המדה בעבודה ובהשתדלות, והרי זה רק קנס שצריך לפרוע, ומההשתדלות עצמה לא תבוא לאדם תוספת פרנסה ולא יתר הצלחה.

בהשתדלות מועטת, כל אחד לפי דרגתו, תחול עלינו ברכת ה'.

הוי ממעט בעסק ועסוק בתורה

בראשית הקמת העיר בני ברק פתח הרב שלמה כהן זצ"ל בית דפוס. כידוע, העיר בני ברק מרובה בסופרים ובחכמים, וכלם באו להדפיס אצלו ספרים. בחסדי ה' הוא הצליח לכלכל את בני ביתו בכבוד. לאחר מספר שנים פתח יהודי נוסף בית דפוס, מול בית הדפוס הראשון. משפחתו של בעל בית הדפוס הראשון זעמה על המעשה שעשה אותו יהודי, אך אביהם הרגיעם, באמרו שהעיר בני ברק גדולה מספיק לשני בעלי דפוס.

יתרה מזו, הלך רבי שלמה לבעל בית הדפוס החדש, וגילה לו סודות מקצוע. הוא יעץ לו כיצד יוכל ליעל את העסק החדש, ולימדו כיצד להשתמש במכונות. אף הגדיל לעשות, ונתן לו רשימה של כעשרים מפעלים שהזמינו אצלו בעבר עבודות גדולות, ונתן רשות לבעל בית הדפוס החדש לפנות אליהם, כדי שיפנו מעתה הזמנותיהם אליו.

בני ביתו של רבי שלמה לא הבינו מה עושה אביהם. לא די שבא מתחרה וגזול את פרנסתו, אלא שהוא אף עוזר למתחרה?

אמר להם הרב: "שמעו נא, בני! מזונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה עד ראש השנה (ביצה טז ע"א). הקדוש ברוך הוא קובע בדיוק כמה ירויח האדם בכל שנה, אלא שצריך לטרוח ולהשתדל מעט כדי לקבל זאת. אם כן, כלום יעלה על הדעת, שיגרע חלקי מחמת שאסייע ליהודי בפרנסתו?

"ועוד, אם יש באפשרותי לפרוק מעלי מעט מקללת 'בזעת אפיך תאכל לחם', מדוע לא אעשה זאת? אדרבה, אני שמח שלימוד תורת חביב על הקדוש ברוך הוא, והוא פורק מעלי את עול הטורח והפרנסה, כדי שאתפנה יותר לעסק בתורה" ('להגיד' - דברים עמוד 197. ראה אצל החזון איש, אמונה ובטחון פרק ב' שרמזו לספור זה). "הוי ממעט בעסק ועסוק בתורה" (אבות ד, י).

תחול עלינו ברכת שמים, כדברי הרמח"ל במסילת ישרים (שם):
"אך לא שהשתדלות הוא המועיל, אלא שההשתדלות מוכרח,
וכיון שהשתדל הרי יצא ידי חובתו, וכבר יש מקום לברכת שמים
שתשרה עליו, ואינו צריך לבלות ימיו בחריצות ובהשתדלות".

כוחה של תפילה

יהודי בגיל העמידה קיבל פיצויים ממקום עבודתו. הוא פתח חנות
קטנה למכשירי כתיבה סמוך לבית הספר העירוני, בחשבו שתלמיד
בית הספר יקנו ממנו את כלי הכתיבה, וכך ישתכר למחיתו.
בהפסקה נכנס לחנות תלמיד, ובקש לקנות מחק. עלה היהודי על
סלם, הוריד חבילת מחקים ממדף גבוה, והושיט לילד מחק. למורת
רוחו, הילד הביע אכזבה מהמחק, ובקש לקנות מחק אחר.
שוב עלה היהודי הזקן בסולם, והביא סוג שונה של מחקים, אך שוב
המחק לא מצא חן בעיני הילד, והוא בקש מחק אחר. כך חזר הדבר
על עצמו במשך רבע שעה, עד שסוף סוף נמצא המחק שנשא חן
בעיני הילד.

"המחק עולה שקל וחצי", אמר המוכר היגע.

"שקל וחצי?" קרא הזאטוט, "לא, זה יקר מדי, אני לא קונה".

ביום השני, השלישי והרביעי לא הצליח היהודי הזקן למכור כמעט
מאומה, ודאגה עלתה בלבו, כיצד יוכל לקנות צרכי שבת? נשא
היהודי תפילה מעומק ליבו לבורא עולם, ואמר: "רבונו של עולם,
הרי כתבת בתורתך 'בזעת אפיך תאכל לחם', ואני מזיע ומתאמץ,
ולא מצליח להשתכר מאומה. בבקשה, ה' יתברך, רחם נא עלי, והבא
לי פרנסתי".

למחרת, ביום חמישי, נכנס תייר מארצות הברית לחנותו של הזקן,
ובקש לקנות כמה עטי פרקר, כי הוא חפץ להביא מתנה נאה לבני
משפחתו ולידידיו [בעבר, עט פרקר היה נחשב יוקרתי, ועלותו
היתה גבוהה]. נענה הזקן בשמחה, ומכר לו תריסר עטי פרקר. כך
היה בידו כל סכום הכסף הנצרך לו להוצאות שבת.

לאחר מכן אמר היהודי בלבו: כמה טרחות טרחתי במשך ימות
השבוע, ולא השתכרתי כמעט מאומה. והנה, לאחר שהתפללתי
שימציא ה' פרנסתי, קיבלתי את כל הכסף הנצרך לי, ללא כל טרחה
ויגיעה.

בפסוק בתהלים (קמ"ה, ט"ו) נאמר: "ואתה נותן להם את אכלם
בעתו". ה' יתברך נותן לכל אחד ואחד את פרנסתו במדה המדויקת
ובזמן המדויק. כל שעלינו לעשות הוא להתחזק להאמין בבוראנו
יתברך, שישלח את הנצרך לנו, ובמעט השתדלות תחול עלינו ברכת
שמים.

ה' מוריש ומעשיר

אברך אחד רצה לצאת למסחר. הוא שקל בדעתו באיזה עסק כדאי
לו להשקיע את חסכונותיו. יודעי דבר יעצו לו להשקיע במפעל
בשר, שם יוכל להצליח הצלחה גדולה, שהרי כל בני האדם אוכלים
בשר. שמע האברך לעצתם, והשקיע שני מיליון ש"ח במפעל
הבשר, בקניית מכונות חדשות, וכדומה.

**שוב עלה היהודי הזקן בסולם,
והביא סוג שונה של מחקים,
אך שוב המחק לא מצא חן
בעיני הילד, והוא בקש מחק
אחר. כך חזר הדבר על עצמו
במשך רבע שעה, עד שסוף
סוף נמצא המחק שנשא חן
בעיני הילד. "המחק עולה שקל
וחצי", אמר המוכר היגע**

אנשים רבים הבטיחו שיקנו את הבשר ממפעלו. באמת בתחילה
הצליח במכירתיו, אך לאחר תקופה קצרה הפסיקו לקנות ממנו,
והוא הפסיד את כל הכסף שהשקיע.

לעומת זאת, אברך שני השקיע מאתים אלף ש"ח, ופתח חנות קטנה
ופרח ושגשג. "ה' מוריש ומעשיר" (שמואל א' ב, ז), אין הדבר תלוי
בחכמתו של האדם, ולא בשום גורמים טבעיים, רק ה' יתברך הוא
שקובע.

יש לך יהלום, תדאג ללפטשו!

יום אחד נגש אלי אברך, והתאונן בבכי שבני משפחתו לא מסכימים
בשום פנים ואופן שהוא ישאר ללמוד בירושלים. הם דורשים, שיבוא
בחזרה לגור בעירם, והזהירוהו שאם לא יעשה כדרישתם, לא יעזרו
ולא יסיעו לו כלל.

השבת לי במלים קצת חריפות, שלא רק שמשפחתו תרכין ראשה
בפניו, אלא אף ישתחוו בפניו ויתנו לו כל מה שהוא יצטרך. אך
תחילה עליו לעמוד איתן ולא להישר, ואחר כך יראה שהם יבואו
אחריו.

לאחר כמה חדשים שוב נגש אלי האברך היקר, וסיפר שהפעילו
עליו לחצים קשים, אבל הוא נשאר חזק ולא נשבר. אמש, כך אמר
לי, הודיע לו אביו שהם הסכימו שיגור היכן שלבו חפץ, והם ישלמו
מדי חדש את שכירות הדירה. בנוסף לכך קנו לו עופות ובשר ודגים,
והבטיחו שידאגו שלא יחסר לו דבר, רק שימשיך ללמוד ולהתעלות.
כשאביו היה פה אמרתי לו משפט אחד: "יש לך יהלום, רק תדאג
ללפט אותו". המשפט הזה חלחל בו, ולימוד התורה של האברך
היקר נתן את אותותיו, ועשה את פרותיו.

ה' יתברך לא מקפח שכר כל בריה.

(מתוך 'משכני אחרך')

והנה להפתעת הכל, קם אותו אדם ובהפגנתיות החל יורק חזק מפיו אל תוך הקדרה... הוא ירק וירק פעמים רבות, בכעס רב ובמלוא רוגזה וכאב. נראה היה שאת כל מרירותו הקשה יורק הוא פנימה אל תוך ה'טשולנט'!!!

הגה"צ רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א בסיפור יחודי על מידות טובות

‘ונקב שם ה' מות יומת רגום ירָגְמוּ בוּ כָּל הָעֵדָה פֶּגַר פְּאָזְרַח בְּנִקְבוּ שֵׁם יוֹמֵת: וְאִישׁ פִּי יִפֶּה כָּל נֶפֶשׁ אָדָם מוֹת יוֹמֵת’ (ויקרא כ"ד, ט"ז-י"ז)

מיד אחרי האיסור של 'נוקב שם ה' מות יומת', כתבה התורה 'ואיש כי יכה כל נפש אדם מות יומת'. ויש להבין: הרי דיברה התורה על מקלל את ה', שהוא חטא ש'בין אדם למקום', ואיך מגיעים בזה מיד לכל העניינים וההלכות הקשורות ל'בין אדם לחברו'? ומה פשר סמיכות העניינים?
נראה שרצתה התורה לדמות זה לזה, כמו שמובא בזוהר הקדוש (ח"ג עג, א), שאוריתא, קוב"ה וישראל חד הוא. וכיון שכך, נמצא ש"הפוגע באדם מישראל", הוא כמו המקלל את הבורא ממש, רחמנא ליצולן. וכך גם נאמר (זכריה ב, יב): כי הנוגע בכס נוגע בבת עינו. ואמרו חז"ל (סנהדרין נח, ב): הסוטר לועו של ישראל כאילו סוטר לועו של שכינה (על פי טיב התורה).

לפנינו עובדה נפלאה בטיב ההתרחקות מפגיעה באיש ישראלי, ולהיות 'מעביר על מידותיו'!

האורחים. תפקיד זה כרוך היה בעבודה שלמה, כיון שבימים ההם לא היו כל המוצרים והמרכיבים מוכנים ומזומנים בנקל כל כך כבימינו. כל השבוע היה טורח בהשגת המוצרים ובהכנתם, ועסק רבות בענין אותו 'טשולנט', שכבר זכה והתפרסם בין עניי ירושלים הרבים. מפה לאוזן העבירו את השמועה שבזוועהיל מחלקים 'טשולנט' מיוחד בחינם... ועניים רבים היו נוהרים לשולחן קדשו כדי לזכות במנה טובה וחמה...

אחד האורחים הקבועים של הרבי הקדוש, היה איש עני ואביון מסכן וממורמר, שמעולם לא היה מרוצה. פיו היה מלא תמיד קיתון של תלונות ומענות. ככל שהיו מנסים לרצותו - לא הואיל מאומה, בכל דבר היה מוצא חסרונות, ולבו המר והקשה המציא תמיד טענות וטרונות. כך גם נהג בהיותו מסב על שולחן הצדיק. את טבעו ואפיו המריר היה קשה לשנות... בכל דבר שהגישו לפניו היו לו תמיד טענות - למה כך, ומדוע כך: למה לא קיבלתי מנה הגונה יותר? ומדוע שכחו להגיש לפני ממשקה פלוני? כך היה כל העת מלא תלונות וטענות... גם כאשר הגישו לפניו מנה מכובדת ביותר, היה מחפש ומוצא את החסרון שבמנה שלו... מדוע חלק פלוני, ואת חלק אלמוני אינני אוהב כלל וכו' וכו'.

לרבי הקדוש כאב מאד לראות יהודי מתסר במרירותו. בכל שבת היה מנסה ומשתדל 'לרצות' את אותו יהודי. הוא חיפש תחבולות שונות כיצד להפתיע אותו בדברים טובים ומתוקים, שידע שאותם הוא אוהב ומחבב... כך היה הרבי היחיד שהצליח מפעם לפעם

האורחים המכובדים שזכו להסב לשולחן שבת קודש אצל הרבי הקדוש מזוועהיל צוק"ל, היו דוקא העניים והנדכאים שבירושלים של הימים ההם... אותם אהב והחשיב עד מאד! חסידים 'רגילים' מן השורה, לא היו הרבה אצלו... כאשר הרבי מצידו נוקט בכל האמצעים שלא 'למסד' את החסידות, במוסדות ובאנשי שלומנו... ודוחה מעליו כל סממנים של כבוד רבנות... כידוע וכמפורסם שכל זאת היה לו לזרא, ורק אהבת השם יתברך וחיבתם של ישראל בערו בו בלהב אש קודש - על כן היתה דאגתו נתונה תמיד לכל אותם חסרי בית, אנשים קשי יום, וכל המסכנים של ירושלים. כולם מצאו אצלו דלת פתוחה לרוחה, ואוזן קשבת. הוא היה יושב עמם יחדיו בצותא חדא, כמעט כשוה בין שווים... כדי שירגישו נוח במחיצתו, והיטיב עמם ככל יכולתו.

עיקר דאגתו בסעודת השבת היתה נתונה אפוא לטובתם של האורחים, שיהיה לכולם מקום מכובד ומנה טובה... הוא התמסר אליהם בכל לבו ונפשו.

מידי שבת בשבתו היה מקורבו הנאמן, הרב החסיד רבי שמעון רובין ז"ל, מבשל בשביל הרבי 'טשולנט' ענק שיספיק ברחבות עבור כל

לרצות את האיש הנרגן... כאשר הצליח הרבי לפעמים לעלות בדל חיך קטנטן של שביעות רצון על קצה שפתיו של האיש, היה מלא שמחה וסיפוק רב, שעלה בידו לשמח מעט את אותו אומלל! ברם בדבר אחד לא היה שייך כמעט לרצות את העני דגן - במנת 'טשולנט' טובה ומכובדת... דוקא בשעה שכל שאר האורחים והעניים היו מהללים ומשבחים את הטשולנט המיוחד, ומודים לו לר' שמעון בפה מלא תהילה היה אותו עני מדוכדך מלא קיתונות של רוגז ושל כעס. קשה היה לו להזדהות עם הנאתם ועם שמחתם של חבריו המסובים עמו. תמיד היה רוטן שרק אותו מקפחים... כולם מקבלים מנות מדושנות, ואילו אותו מזניחים בצד, ומביאים לפניו רק את השיירים... ככל שניסו להגיש לפניו מנות טובות ומשובחות יותר, לא הועיל כלום, הוא אף פעם לא היה מרוצה מהמנה שהוגשה לו!

התנהגותו של האיש הפריעה, כמובן, למהלך סעודת השבת. הוא עורר דחיה וסלידה והשרה אורה של עצבנות ורגזנות. היו כמה מן הגבאים והמסייעים במלאכת הקודש, שרצו למנעו מהשתתפות בטיש, או לחילופין להגיש לפניו את האוכל בחדר צדדי נפרד. אבל הרבי, כמובן לא הסכים לכך, ובשום אופן לא הרשה לעשות כל דבר שיש בו שמץ של חשש שמא יפגע ויעלב אותו עני. נראה היה שמתחם הרבי לשאלות שכאלו, כדין פיקוח נפשות! "יעבור עלינו מה שיעבור", אמר, "את אותו יהודי אסור בשום אופן להעליב או לצער, צריך לרחם עליו על מצבו העגום!"

במיוחד חרה הדבר להרב ר' שמעון רובין, שהיה טורח הרבה להצלחת סעודות השבת, ומשקיע בהכנת הטשולנט את כל נפשו ומאודו. מלבד המומן הרב שעלה לו התבשיל, והזמן היקר שהקדיש סביבו, היה טורח רבות בהכנתו ובחלוקתו לכל אותם 'ארחי פרחי', כדי שיהיו כולם שבעים ומרוצים. רטינותיו ותלונותיו של אותו עני זעוף מידי שבת בשבת, הפריעו לו מאד! הוא טען שהאיש מעכיר את אירת השבת בקרב כל חבריו. אך ככל שניסה להעיר ולרמוז לו בכל מיני דרכים, שאין זה נאה כך בשולחן שבת רק לרטון ולהתלונן... לא הועיל הדבר מאומה. ר' שמעון כעס עליו מאד, וכי אין לו טיפת 'דרך ארץ' מהשבת קודש ומפני הרבי הקדוש? וכי אינו מרגיש חובת הכרת טובה כלפיו? שמארח אותו כך בביתו מידי שבת בשבתו, ומנסה בכל יכלתו להטיב עמו, ואילו הוא בועט בכל הטוב הזה, ומפגין חוסר שביעות רצון, כעס ורוגזה תמיד - הוא כבר רצה מזמן 'לטפל' בו, כפי המגיע לו אבל הרבי הקדוש מנע זאת ממנו, ולא היתה לפניו שום ברירה כי אם לשתוק ולהבליג!

שבת אחת חשב הרבי הקדוש על רעיון פשוט שיהיה האיש מרוצה מן הטשולנט המיוחד, הוא פנה לרבי שמעון, וביקש ממנו להביא לפני אותו אדם את כל הסיר הענק עם הטשולנט... ובטרם שיחלקו ממנו לפני שאר האורחים, יבחר הוא לעצמו את מבחר הטעמים המוצאים חן בעיניו, וכך יצא מרוצה וטוב לב!

לא היתה ברירה לר' שמעון, והוא הוכרח לקיים את רצון הצדיק, הוא לקח אפוא בידיו את כל הקדרה כולה והגישה לפני האיש, ותוך כדי שהוא מניח לפניו את הצלחת ואת המצקת הציע בפניו בנינוחות:

"בבקשה קח לך ראשון מכל אשר תאוו נפשך!" והנה להפתעת הכל, במקום לשמוח על המחווה שיקבל, ולנצל את זכות הראשונים שהוגשה לפניו, קם אותו אדם - שכנראה לא היה לגמרי שפוי בדעתו - ובהפגנתיות החל יורק חזק מפיו אל תוך הקדרה... הוא ירק וירק פעמים רבות, בכעס רב ובמלוא רוגזה וכאב. נראה היה שאת כל מרירותו הקשה יורק הוא פנימה אל תוך ה'טשולנט'!!!

ר' שמעון עמד נדהם ומשתומם כשאינו מאמין למראה עיניו! הטשולנט כולו נפסל לגמרי מאכילת אדם, כל עבודתו וטרחתו על התבשיל היקר הזה הלכו לטמיון בכמה רגעים טפשיים של אדם מוזר ומסכן, ועתה נשאר גם כל המסובים רעבים, ואין לו מה להגיש בפניהם.

פניו של ר' שמעון האדימו והתכרכמו, הוא לא היה מסוגל לעמוד בזה! זה כבר היה יותר מידי עבורו, האיש חצה כאן את כל הקוים! הוא פנה בכאב רב אל הרבי ר' שלומק'ה כשהוא דואב וכעוס, ושופך את כל אשר בלבו: "איזה מין 'רבי' אתם? מה רואים כאן אצלכם? רק משוגעים וחסרי דעת! אין כאן אף אדם נורמלי! איזה מין 'רעביסטועו' זו? מה רואים כאן אצלכם?" נהם וזעק מקירות ליבו הכואב והפגוע.

הרבי הקדוש ישב והביט בו היטב, וכשהוא משתתף מאד בצערו הקשיב לכל טענותיו, כשסיים נענה אליו רבי שלומק'ה בניחותא: "וכי לא רואים כלום אצלי? הרי רואים עבודת המידות!!! ר' שמעון היקר! הרי אינך בטלן, אדם חכם ופיקח אתה, הבט נא וראה ותבין את אשר לפניך... כי זה כל עיקר עבודתי כאן: 'מעביר על מידותיו'!!! לשבת כאן בשולחן הקודש, ולעבוד על מידת הסבלנות, להאירה ולהבריקה יותר ויותר, לא רק שלא לכעוס על כל המכעיסים לפני, אלא גם להאיר להם פנים, ולנסות בכל היכולת לרצותם! זה עיקר העבודה כאן!"

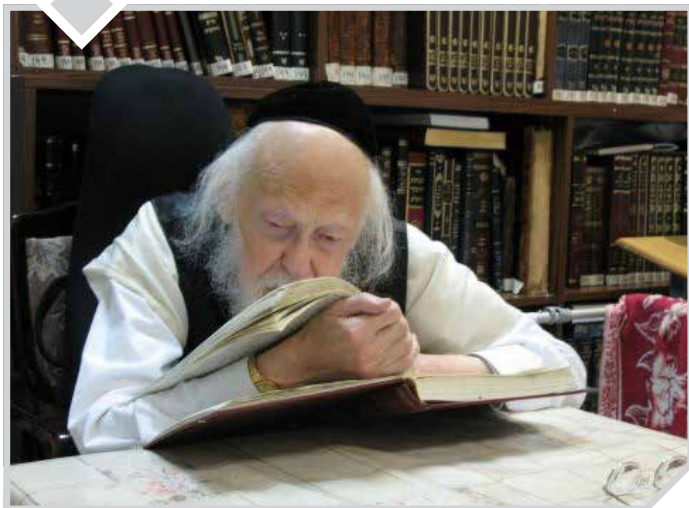
ר' שמעון עמד פעור פה, נוכח פתיחותו הכל כך לא אופיינית של הרבי, שגילה בפניו טפח וכיסה טפחיים מעבודת קדשו הטמירה והנעלמת. אך עדין לא נפתרה הבעיה שלפניו... "ומה נעשה עתה?" שאל ר' שמעון בצער, "מה יהיה עם 'טשולנט' לכבוד שבת?". אמר לו הרבי: "הנה לקיום מנהג ישראל קדושים של אכילת 'חמין' בשבת קודש, הרי יוצאים ידי חובה גם באכילת 'בעבאלע' [גרגר שעועית] קטן... נבקש אפוא מן השכנים מנת 'טשולנט' קטנה, שיש בה כדי 'משהו' בשביל כל האורחים... ונסתפק בזאת - אבל בל נשכח את העיקר! הדבר החשוב ביותר בחיים הוא: 'מעביר על מידותיו'! יהיה מה שיהיה, יעשו אתך מה שיעשו! ההתגברות כנגד תבערת יצר הכעס הבווער כמו אש, והשלטון שהאדם שולט בעצמו, הם כל עיקר עבודתו עלי אדמות!"

ר' שמעון קלט היטב את המסר, ורישומה הכביר של אותה שבת נשארה חרוטה בלבו כל ימי חייו! הוא היה אומר שהשתלמה כל עבודתו וטרחתו סביב אותו סיר של 'טשולנט' שנזרק כולו אחר כבוד לאשפה, בשביל הלימוד החשוב שלימדו הרבי באותו מעמד!

(מתוך טיב המעשיות)

באחד הימים, לאחר שהרב בא במריבה עם חזן בית הכנסת, השיב לו הלה כגמולו ולא המתין לו בסיום קריאת שמע. לאחר התפילה פנה הרב אל החזן בתוכחה: "כיצד לא המתנת לי עד שאגיע ל'אמת'?"

הסיפור שסיפר מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל ומידת האמת

"וישמרתם מצותי" (ויקרא כ"ב, ל"א)

בעת שבתו על כס הדיינות לחם מרן להעמיד את הדין לאשורו ולאמיתו, כשהוא רוחץ בנקיון כפיו ונשמר מצל נגיעה ומשמץ מעורבות אישית בדין. כאשר אחד ממקורביו היה נתון בדין תורה, הזהירו רבינו במשך כשנה תמימה שלא יבוא לבקרו, כיון שהדין הדין בדינו מצוי אצלו תדיר ובוודאי ידון לפניו בהאי דינא. לא אחת נראה לעין כל כיצד רבינו ניחן בטביעת עין חדה של תלמיד חכם ובחוש דק מן הדק, שסייע בידו לנפות את האמת ולהעמידה על תילה.

סיפר רבי בצלאל ז'ולטי: לעיתים קרובות בעת יושבנו עלי דין במושב אחד עם רבינו, היה מזדמן לפנינו בעל דין, שזעק את דבריו בסברא נכונה וטענה ישרה עד שנראה היה כי צדקתו זועקת לשמים. "ניכרים דברי אמת!" נהגתי להפטיר חרש באוזני חבר הדיינים. "ככל הנראה בעל דין זה הוא הזכאי!"

אך לפתע הייתי שומע את קולו המלחש של רבינו: "וכי אינכם רואים כי הוא הבדאי?!" למפרע היה מתברר, כי רבינו אכן צדק בדבריו, בעוד אני וחברי הדיינים משתאים כיצד עמד על הדבר.

דובר שקרים לא יכון

מידת האמת היתה יקרה לרבינו מכל חמודות תבל, וכאשר מאן דהו כשל באי אמירת האמת, היה הוא מגודה מלפניו מאז ועד עולם, וכל התחייבויותיו והבטחותיו כי לא ישוב עוד לכסלה לא נחשבו למאומה, שהלא מי יערב שגם הבטחה זו אין שקר יסודה.

כאשר המליצו בפניו על מאן דהו, שעל אף שלא צעד לאור מידת האמת, היה בר אוריין וגדוש בתורה, הגיב רבינו בסיפור מעשה: בעיר וינה כיהן רב בית כנסת, שהצטיין בחכמתו יותר מאשר ביראתו, ומעשיו והנהגותיו לא עלו בקנה אחד עם מידת האמת. באחד הימים, לאחר שהרב בא במריבה עם חזן בית הכנסת, השיב לו הלה כגמולו ולא המתין לו בסיום קריאת שמע.

לאחר התפילה פנה הרב אל החזן בתוכחה: "כיצד לא המתנת לי עד שאגיע ל'אמת'?"

"אם הייתי מבקש להמתין עד שתגיע ל'אמת', השיבו החזן מינייה וביה, "הרי שלא הייתי יכול להמשיך בתפילה לעולמי עד!"

ויבחנו דבריכם

במעמד מסויים, גולל אחד הנוכחים סיפור מעשה אודות רבי משה פיינשטיין, שלאחר שחש בליבו, קבעו הרופאים כי יש לשתול קוצב לב בגופו. חתנו, הרב דוד משה טנדלר, תמך בדעת הרופאים, שסברו כי אין כל סיכון בדבר, אולם למרות כן ביקש רבי משה פיינשטיין להימלך בעניין ורק בחלוף יומיים הביע את הסכמתו לביצוע ההשתלה.

"איני מבין!" פנה הרב דוד משה לחמיו הדגול, שפסקיו והכרעותיו נפוצו בכל רחבי תבל, "הן יום פוסק מורי חמי בדיני נפשות חמורים ומכריע כהרף עין, ומדוע כעת, כאשר כל הרופאים תמימים בדעתם כי ההשתלה כה נחוצה, היה עליו לחכות בענין במשך יומיים תמימים!"

"שמע נא!" השיב רבי משה לחתנו, "הלא הגאולה קרובה לבוא! ובאותה העת, כאשר יתקיים בנו מאמר הנביא: 'ואשיבה שופטין כבראשונה', יבקשו לכוון את הסנהדרין, שתפסוק בכל דיני התורה ויתורו אחר שבעים דיינים ראויים, הבקאים בכל דיני התורה ובכללם סדרי קדשים וטהרות הנוגעים למלאכת המקדש.

ומכיון שעל דייני הסנהדרין להיות תמימים מכל מום, התעורר בי ספק האם המומים הפוסלים בהם הרי הם כמומי הקרבן, שגם מום נסתר פוסל בהם, או שהם כמומי הכוהנים, שרק מום שבגלוי פוסל בהם, וממילא קוצב לב, שאינו נראה כלפי חוץ, אינו נחשב כמום.

לאחר שעיינתי בדבר, הגעתי למסקנה כי דייני הסנהדרין הרי הם ככוהנים, שרק מום שבגלוי פוסל בהם, ועל כן מסכים אני לביצוע

ההשתלה, היות וגם לאחריה אוכל להימנות על דייני הסנהדרין"...
"הנה רואים אתם כי אי אפשר להאמין לסיפורים כלשונם!" הפטיר רבינו.

"מפני מה?!!" הזדעק המספר.

"משום באותה העת רבי משה כבר היה ישיש מופלג", הוכיח רבינו, "והרמב"ם בהלכות סנהדרין פ"ב ה"ג פוסק שאין מעמידין לסנהדרין זקן מופלג בשנים!"

דבר שקר ישנא צדיק

באחת ההזדמנויות, פנה מאן דהו אל רבינו בשאלה מפני מה כתב הרב מבריסק מכתב בו הכתיר רב פלוני, שרבים חלקו על דרכו בהשקפה בתואר 'מרן'. תוך כדי הדברים העלה אחד הנוכחים את הסברה כי הרב מבריסק נהג כן, כיון שצרכי השעה חייבוהו לחלוק כבוד לאותו רב.

רבינו נרתע מהדברים וקרא ברתת וזיע 'הבריסקע'ר רב לא העלה על הכתב דבר שקר! אם כך כינה את אותו רב בתואר 'מרן', הרי שיש לחקור מפני מה נהג כן, אבל לומר על הבריסקע'ר רב שכתב דבר שקר, כזאת אין להעלות על דל השפתיים!"

בהזדמנות אחרת, כאשר רבינו שב מכיבוד מסנדקאות, התנוססה לנגד עיניו מודעה בה צוטטה צוואתו של אדם גדול, שחתם את דבריו האחרונים בהבטחה להיות למליץ יושר לכל הנענים לבקשתו. רבינו סקר את המודעה ומלמל רפות: "אני איני יכול לכתוב כך, מי יודע אם כשנגיע לשם נסתדר בעצמנו..."

אוזן מילין תבחן

סיפר רבי אברהם יצחק הכהן קוק: בהזדמנות מסוימת, תיאר אחד ממקורבי רבינו אירוע מסוים, בעוד מרן מסרב לקבל את הדברים

כאשר רבינו שב מכיבוד מסנדקאות, התנוססה לנגד עיניו מודעה בה צוטטה צוואתו של אדם גדול, שחתם את דבריו האחרונים בהבטחה להיות למליץ יושר לכל הנענים לבקשתו. רבינו סקר את המודעה ומלמל רפות: "אני איני יכול לכתוב כך, מי יודע אם כשנגיע לשם נסתדר בעצמנו..."

וטוען כי בשקר יסודם.

הלה שב וסיפר את הדברים, כשהוא מציגם כאמת לאמיתה וכעובדה בדוקה, אך כל נסיונותיו היו לשווא - רבינו מיאן לקבל את דבריו. בחלוף הזמן התבשר האיש למרבית בושתו, כי אכן לא כך היו פני הדברים. כמודה ועוזב בא לפני רבינו ובקול נכלם הודה כי הוטעה והיטעה.

"לא היה לך לטרוח לבוא ולתקן את דבריך", השיבו רבינו, "מכיון שכל דבר שאינו אמת אינו נכנס באזני!"

(מתוך עמודו של עולם)

חדשו!

שיעורים לפי הסדר בתוכנית 'דף הכולל'
עכשיו בקו השיעורים של 'דרשו'

0772222666 שלוחה 6

הנהג זרק סכום מופרז. האיש התרעם וטען כי הסכום גבוה במיוחד. "בסך הכל לתחילת בורו פארק לא צריך לעלות כל כך יקר", ככה דיבר איתו לכאן ולשם. בקיצור, עסק קצר של ויכוח, עד שבאו לעמק השווה. לפתע הנהג ברח לו, התניע את המונית ונסע לדרכו

הגה"צ רבי ראובן קרלינשטיין זצוק"ל על איך מקיימים מצוות

"וְשִׁמְרֶתֶם מִצְוֹתַי וְעִשִּׂיתֶם אֹתָם" (ויקרא כ"ב, ל"א)

שאל רבי שלום: מדוע דווקא בפסוק זה משמיעה התורה את הכלל: "מצוה הבאה לידיך אל תחמיצנה" ולא במקום אחר? הוא השיב: פלאי פלאים. כדי שמצה תהיה חמץ, אין צורך לעשות פעולה כלשהי בידיים, די אם נניח את המצה ללא עסק. עיסה העשויה ממים ומקמח, אם לא עושים בה דבר, ממילא היא מחמצת. לכן, דווקא כאן מרמזת לנו התורה ומדגישה: "מצוה הבאה לידיך אל תחמיצנה", לומר: דע לך כי כדי לקלקל מצוה ולהפסידה, אין צורך דוקא בעשיית פעולה שלילית. די אם אינך שומר עליה, היא נפסדת ומתקלקלת. כאשר אדם מברך ברכת המזון, זו שעת קרבת ה'; "נודה לך" - געואלדיג, ברית ותורה! "אם לא אמר ברית ותורה לא יצא ידי חובתו", אך גם אם אומר, והראש לא איתו - הוא מאבד הרבה! כך כתוב בספר "יסוד ושורש העבודה" ובספרים נוספים, שכאשר אומר ואינו יודע מה שאומר, למרות שאמר ברית ותורה, מפסיד הוא את ערך המצוה. אם רק לא שומר ולא מניח את כל כובד משקלו להתרכז ולחשוב מה שמוציא מפיו, מפסיד ברכה זו שהיא מדאוריתא!

אם לא תשים לב - יבוא הגנב!

נספר מעשיה אמיתית, שאינה שייכת לעניינינו ממש, אבל מוסר ההשכל שייך לכאן. יהודי פלוני הגיע לאמריקה במטרה לאסוף כספים למוסד מסוים. בהגיעו לשם יצא אל הכביש הסמוך לשדה התעופה ונעמד לחפש מונית. נהגי המונית השחורים שם הם דוגמת בני ישמעאל אצלנו, שהצד

נאמר בגמרא (שבת סג ע"א): "אמר רב חנינא בר איד: כל העושה מצוה כמאמרה - אין מבשרין אותו בשורות רעות, שנאמר: 'שומר מצוה לא ידע דבר רע'. אמר רב אסי ואיתימא רבי חנינא: אפילו הקדוש ברוך הוא גוזר גזרה - הוא מבטלה". במהרש"א הובאו כמה באורים לביטוי: "מצוה כמאמרה", אולם מה שברור הוא, כי ראיית הגמרא היא מהפסוק: "שומר מצוה לא ידע דבר רע". היינו לא רק שעושה את המצוה, אל "שומר מצוה" - מצפה ומשתוקק לקיומה. זוהי המעלה של "מצוה כמאמרה". אדם קם בבוקר מיצעו. שיחשוב לעצמו: 'אה, עוד מעט אזכה להניח תפילין!' לפעמים הוא מתעורר בבוקר והשאלה הראשונה שעומדת בראשו היא: 'מה השעה? האם אפשר לישון עוד חמש דקות?... רגע, מדוע הנך משתוקק לישון, הרי תכף שעת הנחת תפילין! תתרגש! מצות תפילין! תצפה לתפילין! בשיבת חברון שימש כראש ישיבה רבי אהרן כהן זצ"ל, גאון עולם וצדיק. רוב ימיו הוא היה חולני, בעל יסורים וחלש מאד. משקלו היה כמשקל ילד. ראש הישיבה, רבי יחזקאל סרנא זצ"ל, היה גיסו, וידע היטב את מצבו וחולשתו. הוא סיפר, כי בהזדמנות שאל אותו: "רבי אהרן, כיצד אתה מצליח לקום להתפלל? מהיכן אתה שואב כוחות להתרומם מהמטה [מתוך חולשה רבה]?" השיב לו רבי אהרן: "באמת אין לי כח, אבל כאשר אני נזכר שצריכים ללכת להתפלל, זה מרומם אותי ממשכבי, מקים אותי!". "ושמרתם מצוותי" - זו ההכנה למצוה, התשובה למצוה. כשזוכים, ל"ושמרתם את מצוותי" מתקיים "ועשיתם אותם".

שמירה כפשוטו

אפשר גם לפרש בפשיטות: "ושמרתם מצוותי" מלשון שמירה - לשמור את המצוות, להגן שלא תתקלקלנה, שהאיכות תשמר. אם אדם לא שת לבו ומקיים מצוה ללא לב, ללא שמחה וללא מחשבה - אין לה ערך רב. שמעתי מהרבי רבי שלום שבדרון זצ"ל דבר יקר. על הפסוק: 'ושמרתם את המצוות' (שמות יב, יז) דרשו חז"ל במכילתא: "מצוה הבאה לידיך אל תחמיצנה".

השווה שבהם - שדרכם להזיק ושמירתם עליך.

עצר מונית. הנהג השחור התעניין: "להיכן אתה צריך?"

השיב: "לבורו פארק. כמה המחיר?"

הנהג זרק סכום מופרז. האיש התרעם וטען כי הסכום גבוה במיוחד. "בסך הכל לתחילת בורו פארק לא צריך לעלות כל כך יקר", ככה דיבר איתו לכאן ולשם. בקיצור, עסק קצר של ויכוח, עד שבאו לעמק השווה. לפתע הכושי ברח לו, התניע את המונית ונסע לדרכו.

בריה משונה, כבר סיכמנו על מחיר והכל טוב, מדוע ברח?...?

טוב, בעוד שניות נוספות תגיע מונית אחרת. בינתיים הוא מסתכל מאחוריו אל המזוודות ומגלה כי אין מזוודות... גנבו לו את המזוודות. באותו זמן הגיע למקום יהודי ממונסי בשם הרב ניהו זצ"ל וראה לפניו יהודי מבוהל, מסתובב ומחפש בבהלה. התעניין מה קרה, והאיש סיפר לו את שארע לו בדקות האחרונות, שנעלמו לו המזוודות.

הרב ניהו אמר לו: "מה אינך יודע? זו הדרך שלהם. הם שולחים נהג לבלבל לך את הראש - דולר פה דולר שם, אתה מתווכח איתו ובינתיים, עד שאתה עסוק אתו, מגיע רכב נוסף ובו כושי אחר, תופס את המזוודות ובורח.

עובדה זו היא מוראדיגער לימוד מוסר השכל. אחד מתכסיסיו של היצר הוא: אתה מתחיל לברך ברכת המזון, והוא מיד נכנס ומבלבל לך את הראש - 'אסור לי לשתוק לפלוני על מה שעשה לי אמש...', אחר כך מעלה בדעתך רעיונות כיצד לא לריב אתו, עצות כיצד לבוא עמו לעמק השווה, בינתיים ה'נודה לך ה' אלוקיננו' ברח... אתה ממשיך לומר 'ועל הכל', והוא מעסיק אותך עם הסיפור, אתה מסיים ברכת המזון, ו... אבוי לי, להיכן נעלמה ה'ברכת המזון?' גנבו לי אותה! הנך מרגיש רגשות חרטה - וכי כך מקיימים מצות ברכת המזון?! מסתכל על עצמך בתמהון, אבל מה אפשר לעשות, ה'ברכת המזון' כבר נעלמה ולא תשוב לעולם. הגנב הגדול העסיק אותך במשהו אחר. 'בפיו ובשפתיו כבדוני' ובינתיים הוא גונב ממך את התפילה. 'ושמרתם את מצוותי' - תשמרו עליהן מהיצר הרע האורב לגנבם. שמירה מעולה!

אם לא מחממים - זה מתקרר!

ביקרתי יהודי גדול מבני ברק, בשם **רבי זאב אידלמן**, צדיק יסוד עולם, הוא שהה אז בחדר מיוחד בבית הרפואה "מעייני הישועה". מזגו לו כוס תה, התה היה חם מאד. ביקשתי לקרר את התה, לשפוך לכלי שני - כי כלי שני אינו מבשל, וכך שוב לקרר לכוס שלישית, והוא יוכל לשתות.

פנה אלי הצדיק לאמור: "רבי ראובן, תעזוב".

"מדוע?" תמהתי.

"שמע רבי ראובן", אמר לי, "אם לא מחממים - זה מתקרר ממילא". ושב והדגיש: "אתה שומע? אם לא מחממים - זה מתקרר!"...

מחובתנו להתחמם, להתחזק ללמוד יראת שמים ולרכוש מוסר, וזהו מוסר מה שאנו לומדים כעת: "מנין שאפילו אחד שיושב...!" אם היינו מרגישים וחיים כך, אוי, התורה היתה נראית אחרת לחלוטין!

לפתע הכושי ברח לו, התניע את המונית ונסע לדרכו. בריה משונה, כבר סיכמנו על מחיר והכל טוב, מדוע ברח?... טוב, בעוד שניות נוספות תגיע מונית אחרת. בינתיים הוא מסתכל מאחוריו אל המזוודות ומגלה כי אין מזוודות...

רבי ישראל סלנטר ז"ל אמר פעם, מה הנפקא מינה בין צדיק ללא צדיק. שניהם מקיימים מצוות, שניהם לומדים תורה, ההבדל ביניהם הוא, שאצל הצדיק הידיעה שמשיג ורוכש אינה ידיעה חיצונית אלא הדברים חיים בקרבו בחוש, בצירוי חי. לדוגמא: אם המשנה אומרת: "אפילו אחד שיושב ועוסק בתורה שכינה כנגדו" וצדיק באמונתו יחיה - הוא חי את הדבר, שכינה כנגדי - כעת הקב"ה לומד איתי!

אבא מלמדנו תורה

רבי רפאל הלל זצ"ל, ממייסדי סמינר "אור החיים" בבני ברק, אמר לי דבר נאה:

שים לבך, בתשע-עשרה הברכות שבתפילת שמונה-עשרה ישנן נוסחאות שונות: ספרד, אשכנז, נוסח האר"י ונוסח תימן. כמובן, כל נוסח יסודותיו בהררי קודש - אלו ואלו דברי אלוקים חיים, וישנם שינויים בנוסחאות. אפילו בברכת אבות - הברכה הראשונה, האשכנזים אומרים "וקונה הכל" והספרדים אומרים "קונה הכל".

חוץ מברכה אחת ויחידה, שבה כל העדות שוות: "השיבנו אבינו לתורתך, וקרבתנו מלכנו לעבודתך, והחזירנו בתשובה שלמה לפניך, ברוך אתה ה' הרוצה בתשובה". הכל שווים - אותה תורה, אותה תשובה, וכולנו יחדיו בעבודה לפני ה'.

והנה הבקשה אודות התורה היא: "השיבנו אבינו לתורתך". בכל הברכות אין את הלשון "אבינו" מלבד בסוף התפילה: "ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך". וגם שם הנושא הוא תורה - "כי באור פניך נתת לנו ה' אלוקינת תורת חיים ואהבת חסד". ברוב הברכות האחרות אין "אבינו", לא ברפאנו, ולא בברך עלינו. ב"השיבנו" מתחננים לקב"ה בלשון "אבינו". מדוע?

כתוב בדברי רבותינו הראשונים, כי אנו פונים לרבונו של עולם, ומבקשים לאמור: אתה אבא שלנו, וההלכה אומרת שאב חייב ללמד את בנו תורה. אם כך, תלמד אותנו: "השיבנו אבינו לתורתך". בברכת התורה מברכים: "ברוך אתה ה' המלמד תורה לעמו ישראל", לא "לימד" תורה אלא "המלמד", כעת "בכל יום יהיו בעיניך כחדשים".

(מתוך 'יחי ראובן')

היהודי שיגר אלינו שאלה האם מותר לו לעשות כך. המלצנו לו שלא להישמע להודעתו של הקרדינל הנוצרי, וזאת כדי שלא יהיה חייב לו הכרת-הטוב. ובכל אופן, כיון שהיה מדובר בסכומי-עתק שהיו אמורים לזרום לחשבוננו של היהודי, לאחר המלצתה של הכנסיה, הצגנו את השאלה בפני מו"ח מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א על התורה שכיבדה את משרתי השם הנבחרים, היושבים ראשונה במלכות

"כִּי אֲנִי ד' מְקַדְּשִׁים" (ויקרא כ"א, כ"ג)

מהמצוות האחרונות אנחנו למדים עד כמה כיבדה התורה את משרתי השם הנבחרים, היושבים ראשונה במלכות, וחובת-הכיבוד הזו חלה גם עלינו, על כל אחד ואחד מאיתנו, שידע להעניק את מלוא הכבוד הראוי למשרתי השם, שהם בימינו גדולי התורה, המנווטים את ספינת היהדות בתקופה הסוערת שבה אנחנו חיים. נספר כאן על שאלה שנשאל פעם מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל, ומתוך התשובה שהשיב נלמד, שלפעמים יש דברים שהם אפילו חשובים יותר ממתן-כבוד לגדולי הדור...

אברך שנולד לו בן, בא ואמר למו"ח שכיון שיש לו הכרת הטוב לראש הכולל שלו, הוא מעוניין לכבד אותו בסנדקאות. ברם, בקרבת מקום מתגורר אחד מגדולי הדור, ואם יבקש ממנו לשמש כסנדק, הוא יסכים. את מי כדאי לכבד?

השיב מרן הגרי"ש: אם התינוק עצמו היה בא ושואל את השאלה, הייתי אומר לו לכבד את גדול-הדור, כיון שיש בכך מעלה לתינוק הנימול. אבל כיון שהשואל הוא האבא, ויש לו הכרת הטוב לראש הכולל שלו, הרי שהכרת הטוב עדיפה על פני סנדקאות לגדול הדור, שזה רק ענין, ואילו באשר להכרת הטוב - כל התורה מלאה בראיות על החיוב המוטל על האדם להכיר טובה.

שהשי"ת הוציא את עם ישראל ממצרים 'ביד חזקה', דהיינו בעל-כרחם של המצרים, כדי שהיהודים לא ירגישו שהם חבים הכרת-הטוב למצרים, על שהואילו להוציאם מעבדות לחרות. ובכל אופן, כיון שהיה מדובר בסכומי-עתק שהיו אמורים לזרום לחשבוננו של היהודי, לאחר המלצתה של הכנסיה, הצגנו את השאלה בפני מו"ח מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל.

מרן זצ"ל הביע דעתו שעל הטיעון הנ"ל של הכרת-הטוב אפשר להתווכח, כיון שבמצרים היה זה רצונו של הקב"ה, שבני ישראל לא יהיו חייבים הכרת-הטוב, אבל במקרה שלנו, כשמדובר בעושר גדול העשוי לבוא על יהודי, מי אומר שאסור לעשות כך.

אבל, גם מרן הגרי"ש אמר לבסוף שהדבר אסור, וזאת כדי לא לייקר את ערכה של הכנסיה בעיני הציבור. שהרי אם יתפרסם דבר כזה, שבגלל הקרדינל הגיע כסף לעניי ארץ ישראל, יעלה הדבר את קרנה של הכנסיה, וזה-עצמו דבר שאסור לעשותו.

"וְלֹא יִחְלְלוּ אֶת קִדְשֵׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (ויקרא כ"ב, ט"ו)

שלא לאכול טבל, בין ישראל בין כהן, והוא הדבר של ניטלו ממנו תרומה ומעשרות. שנאמר (ויקרא כ"ב ט"ו) 'ולא יחללו את קדשי

ואם דיברנו על הכרת הטוב, נספר שקיבלנו פעם מכתב מברזיל מיהודי שעסק בשיווק ירקות ופירות, ונתקל בשאלה שהיתה קשורה לכנסיה הנוצרית בארצו.

התושבים הגויים בברזיל ייחסו משקל רב לדעותיהם של הכמרים בכנסיה, והנה יום אחד מקבל היהודי הודעה מהקרדינל הראשי של ברזיל, שאם הוא מעוניין שהכנסיה תמליץ לקנות אצלו, הם מוכנים לכך, אבל בתנאי אחד: שיפריש 10% מהרווחים ל... ענייה היהודים של ארץ ישראל. היהודי שיגר אלינו שאלה האם מותר לו לעשות כך. המלצנו לו שלא להישמע להודעתו של הקרדינל הנוצרי, וזאת כדי שלא יהיה חייב לו הכרת-הטוב. הזכרנו לו את דברי המהר"ל הכותב

**"אתה יכול לקחת שמפו, אבל
בתנאי אחד', אמר לו. והמבקש
כבר היה בטוח שהוא מתכוון
להציב לו תנאי, שיקח כמה
שפחות... אבל בעל השמפו לא
אמר כך. "אני מוכן לתת לך,
בתנאי שתיקח כמות גדולה..."**

כל מום, לעולם אינו מפסיד.

האמונה השלימה בבורא יתברך, מביאה את האדם למצב שבו אין לו כל שאלות על הקב"ה. האדם המאמין יודע בבטחה מוחלטת שכל מה שהוא יתברך מביא עליו, הכל-הכל לטובה, וממילא לא שייך כלל לשאול שאלות. עצם המושג הזה של 'שאלות' כלפי קודשא בריך הוא, לא עולה אצלו על הדעת בכלל. אבל יש אנשים שלהוותנו כן שואלים שאלות, והם חסרי-אמונה בסיסית, אבל יש להתייחס לדבריהם ברצינות, ולנסות לפייסם ולהוריד את הנטל הכבד מעל ליבם, ועל ידי כך 'לעשות שלום' בינם ובין השם יתברך.

מתחזק ככל יכולתו

ניגש אלינו יהודי שחזר בתשובה לפני כמה שנים, ופיו מלא בטרוניות. הוא סיפר על כך שלפני שחזר, היה מחלל שבת בפרהסיא, עישן והלך למועדונים וכו', "וכשהתקרבתי ליהדות הפסקתי את כל זה, למרות הקשיים הגדולים שעמדו בדרכי", סיפר האיש, וציין גם שהוא הולך לשיעורי תורה, ומתחזק ככל יכלתו בעבודת השם.

והנה, זמן קצר לאחר שחזר בתשובה, פיטרו אותו מעבודתו. למרות שהיו מרוצים ממנו מאד, קרה פעם שבבואו לעבודה החנה את רכב-המפעל באופן רשלני, ולא הפעיל את ה'אמברקס' (הבלם הידני). כיון שכך, הרכב השתחרר ממקומו, פגע בכמה אנשים וגרם לנזקים. המשטרה שללה מהפועל את רישיון הנהיגה, ואף המליצה למפעל לפטר את הפועל, ולא להשיבו יותר לעבודה. כיון שעבודתו במפעל היתה באמצעות רכב, נאלצו הבעלים לפטר את האיש, וללא פיצויים.

"אני רוצה לשאול את הרב, מדוע זה קרה לי דווקא לאחר שחזרתי בתשובה?" - בא היהודי ושאל.

בני ישראל אשר ירימו לה', ובא הפירוש המקובל על זה שבאוכל טבל מדבר (ספר החינוך).

חז"ל אמרו ש'טבל' בנוטריקון הוא 'טב-לא', שכל זמן שלא נתן האדם תרומה לכהן, הוא אינו נקרא 'טוב', וזאת למדים מהפסוק (משלי, כ"ב ט') 'טוב עין הוא יבורך כי נתן מלחמו לדל', רק אז הוא ראוי להיקרא 'טוב' ('נועם המצוות').

והנה דוגמא מוחשית ל'טוב עין': סיפר לנו ת"ח אחד שכאשר הגיע בימי בין הזמנים לרחוץ בים, הבחין בתופעה מלבבת מאד. לאחר הרחצה במי הים המלוחים, משתמשים הרוצים בסבון או ב'שמפו', אלא שבדרך כלל שוכחים רוב האנשים להביא את השמפו מהבית, ונצרכים לסיועו של הזולת.

פעמים רבות מזדמן לשמוע מתרחץ אחד השואל את זולתו 'אפשר לקבל קצת שמפו?' ומה היא התשובה המגיעה מבעל השמפו? 'כן, הינך יכול לקחת'.

כמי שחונכו על ברכי אצילות-הנפש, מקפידים תלמידי חכמים לקחת רק מעט מהשמפו של הזולת, הרי הם לא יודעים אם הוא אכן מוכן לתת 'יותר'; ולכן נוטלים רק את המינימום האפשרי. ברם, במציאות הם היו רוצים לקחת קצת יותר, כי בטיפות הבודדות של השמפו אי-אפשר לרחוץ היטב את הגוף.

והנה, מספר לנו הת"ח: "כששהיתי בבין-הזמנים בחוף, ראיתי את אחד המתרחצים הניגש אל איש בעל-צורה שהביא שמפו מהבית, ושואל אותו האם יוכל לקבל קצת... בעל השמפו השיב לו בסגנון כובש, המוכיח על כך שהוא 'טוב-עין', ועל כך שהוא אינו חי פשוט, אלא משתדל לשים-לב לדרכיו.

"אתה יכול לקחת שמפו, אבל בתנאי אחד', אמר לו. והמבקש כבר היה בטוח שהוא מתכוון להציב לו תנאי, שיקח כמה שפחות... אבל בעל השמפו לא אמר כך.

"אני מוכן לתת לך, בתנאי שתיקח כמות גדולה... אחרת, אינני מרשה לך לקחת מאומה'..."

"הת"ח סיפר לנו את המעשה מדגיש שהמבקש לא היה אדם חשוב, אלא בחור צעיר, ולמרות זאת נתן לו בעל השמפו מכל הלב. וזה מה שנקרא 'טוב-עין' במיטבו! הרי כמה אי-נעימויות מנע בעל השמפו מהמבקש, במשפט זה שיצא מפיו. איזה חסד מושלם! איזה בין-אדם-לחברו יש כאן! ומובטח הוא שהשי"ת ישיב לו בכפלי-כפליים של נתינה וחיבה".

"וְהִקְרַבְתֶּם אִשָּׁה לְדָ" (ויקרא כ"ג, ח')

בספר 'נועם המצוות' כותב: 'הנה זה ידוע כי כל תכלית הקרבן היא כדי שיתאר האדם המביא את הקרבן - שיקריב את עצמו לה', וכל הנעשה בקרבן יחשב כאילו נעשה בו, ומזה יבוא לתשובה שלימה. על כן צריך להקריב קרבן תמים בלי שום מום, להראות כי גם הוא צריך לנקות מכל מום רע'.

וכשהאדם שב בתשובה שלימה לפני בוראו, ואינו משאיר בהווייתו

"האם גם בביתך מבשלים מרק כה טוב?" המשיך רבי חיים שמואלביץ, "נקרא לרבנית ונשאלה את פיה: הכל יודעים ממה מכינים מרק עוף בסיסי. עוף, מים, מלח, ירק. אבל יש כאן תוספת כלשהי שהופכת אותו למיוחד, מה הסוד? אנא גלי לרבי דוד, ויספר בבית".

הגה"צ רבי אהרן טויסיג שליט"א על כוחה האדיר של מילה טובה!

"וּסְפַרְתֶּם לְכֶם מִמִּתְחַרַת הַשָּׁבֶת" (ויקרא כ"ג, ט"ו)

לעוק: "צא מכן, אינני רוצה לשמוע את המחמאות שלך, תתביש לך!" המציאות היא שכל האנשים, גדולים וקטנים כאחד, ישמחו לשמע הדברים ויאמרו: "ישר כח! באמת חזקת אותי, אני ממש מודה לך על היחס החיובי".

ולעיתים דוקא אנשים גדולים ונכבדים זקוקים לעידוד יותר מאחרים, וזאת לא מפני שהם נגועים חלילה במידת הגאווה, אלא מחמת שעל כתפיהם מונחות כל כך הרבה בעיות ומעמסות של כלל ישראל. הם צריכים להטות אוזן לצרות ולאסונות מסמרי שער ברוחניות ובגשמיות, של אנשים שבאים אליהם יום יום ושופכים לפניהם את לבם השבור.

לכן, כאשר אדם פוגש ראש ישיבה ואומר לו: "כבוד הרב, במקרה נכנסתי להיכל הישיבה שאתה עומד בראשותה, וראיתי את התלמידים יושבים ולומדים בהתמדה נפלאה!" - מילים פשוטות אלו נוסכות בו כח רענן ומשאבים חדשים על ידי כך הוא יוכל בסייעתא דשמיא להמשיך ולנהל את מפעלו ביד רמה.

המרק הוא 'השיעור' של הרבנית!...

בבני ברק התגורר יהודי יקר מוקיר תורה, רבי דוד הרשוביץ ז"ל, מיסד ופטרון כולל "בית יחיאל". הרב הרשוביץ היה יליד ארצות הברית. בבחרותו נסע ללמוד בברנוביץ ובמיר, ושם הכיר את הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, שכהן כמגיד שיעור, וניכר עליו שלא היה בעולמו אלא תורה. בשבתו וביתו ובלכתו בדרך, בשכבו ובקומו לא

רבי ישראל סלנטר מבאר את משמעות דברי חז"ל ולומד מהם רעיון נשגב, שראוי שכל יהודי ידע אותו על בוריו ויחיה על פיו. חז"ל מונים במסכת אבות (ו, ה) ארבעים ושמונה קניינים שהתורה נקנית בהם. סיפר רבי אליהו לופיאן זצ"ל כי בימי ספירת העומר נהגו בישיבות קלם וסלבודקא ובמקומות רבים של תלמידי רבי ישראל סלנטר, לעבוד בכל יום על אחת מארבעים ושמונה המעלות שבהן נקנית התורה. מאחר שבימי ספירת העומר ישנם למעשה ארבעים ותשעה ימים, נהגו בערב חג השבועות לשבת כל אחד עם עצמו, להתבונן ולערוך חשבון נפש, האם באמת זכו להיזהר כראוי בכל ארבעים ושמונה המעלות.

אחד הקניינים שבהם נקנית התורה הוא בפלפול התלמידים - ב'דקדוק חברים'. במדרש (אליהו זוטא יז) מובאת גרסא נוספת והיא - 'בדיבוק חברים'. לימוד התורה צריך להעשות בחבורה, כאשר הלומדים מתפלפלים זה עם זה בהלכה.

הקשה רבי ישראל מסלנט: איזו מידה היא 'בדקדוק חברים'? ומה יעשה אדם שאינו יכול לפלפל? ומה עם מי שאין בכוחו לחדש סברא יפה שתתקבל על לב יושבי בית המדרש?

הוא באר, שדיבוק חברים פרושו, שכאשר תלמיד חכם שומע את רעהו אומר סברא ישרה, עליו לגשת אליו ולומר לו: "שמעון, מה אומר לך, איזו סברא נפלאה יצאה מפך היום, איזה מהלך מיוחד, ממש שפתים ישק!", "לוי, שמעתי אותך היום מתפלפל עם ראש הישיבה, והחידוש המופלא שחידשת היה מתוק מדבש!".

מכאן נבין את דברי חז"ל: "מפני שלא נהגו כבוד זה בזה". אמנם אין צל של ספק כי איש מאותם ענקי רוח, עשרים וארבעה אלף תלמידי רבי עקיבא, לא פגע ברעהו באופן מילולי או התבטא חלילה כנגד זולתו בשפה לא מכובדת אך לפי רום מעלתם, נתבעו התלמידים על שלא נהגו בהערכה הדדית, ולא שבחו זה את זה כפי שהיה ראוי להם נהוג על פי דרגתם הגבוהה.

כוחה האדיר של מילה טובה!

ועדין יש להתבונן אם היתה זו תביעה על דבר קל, מדוע נענשו תלמידי רבי עקיבא בעונש כה חמור? אין אדם בעולם, שבשעה שיחמיאו לו על מעשה חיובי יתחיל

**ורבי חיים הוסיף: "ועם כל זאת
כשבא בחור בן תשע-עשרה ואומר
בתום השיעור: 'הרב השיעור היום
היה נפלא' - במילים אלו הוא
מחיה אותי, גורם לי לאושר, יש
שכר לפעולתי!". וסיים: "והמרק,
הוא 'השיעור' של הרבנית!"...**

את ידיעותי בדיבוק חברים עם האריות שבחבורה במיר וב'חבורות'
שמסרתי ואחרי כן במחזורי הלימוד כאן בישיבה. בכל פעם
מסתערים טובי המוחות על חידושי, מקשים ופורכים, ואני משיב
ועונה ומחזק ומאשש, מוסיף ראיות ונדבכים לבניינים הרמים.
מאחורי כל שיעור שאני מוסר במשך כשעה, עומד בנין נפלא
שאפשר להעמיקו ולהגביהו שעות על גבי שעות. אפס קצהו נאמר
בשיעור! הבחורים שומעים אותו לראשונה בקושי משיגים את
היקפו, ואינם יודעים כלל מה לא נאמר, ומה מסתתר מאחוריו!"
רבי דוד שומע את הדברים והשתאותו גוברת מרגע לרגע.
ורבי חיים הוסיף: "ועם כל זאת כשבא בחור בן תשע-עשרה ואומר
בתום השיעור: 'הרב השיעור היום היה נפלא' - במילים אלו הוא
מחיה אותי, גורם לי לאושר, יש שכר לפעולתי!"
וסיים: "והמרק, הוא 'השיעור' של הרבנית!"...
כמה נפלא, כמה נכון - וכמה מחייב!

(מתוך כבודם של ישראל)

הסיח דעתו מלימודו. ראו בו במוחש את התגשמות דברי התוספות
(סוטה כא ע"א): סתם תלמיד חכם תורתו אומנותו, ועוסק בה
ומהרהר כל שעה, ואינו הולך ארבע אמות בלא תורה.
רבי דוד שב לארצות הברית ובנה בה את ביתו. לימים החל חרד
לחינוך הילדים, ועלה לארץ ישראל.

כבואו לשם, נסע לבקר את ראשי ישיבת מיר, בה הסתופף בשעתו.
כמה שמח רבי חיים לראותו, והזמינו לביתו לארוחת צהרים.
בשמחה הודיע על האורח החשוב, שהתקבל במאור פנים. הרבנית
ערכה את השולחן, ונטלו ידים. המרק הובא, ורבי חיים אמר: "אך
כזה מרק אין כמותו! טעם גן עדן. אולי אפשר לקבל עוד?"

רבי דוד לא האמין למראה עיניו ולמשמע אזניו, אך אדם עלול
להשתנות תוך כמה שנים, מה שהמלחמה חוללה!... רבי חיים הזכור
לטוב היה אדם שכולו תורה, לא זכר האם אכל, ופה, כל כולו ראשו
ורובו בקערה!

"האם גם בביתך מבשלים מרק כה טוב?" המשיך רבי חיים להתמוגג.
"נקרא לרבנית ונשאלה את פיה: הכל יודעים ממה מכינים מרק עוף
בסיסי. עוף, מים, מלח, ירק. אבל יש כאן תוספת כלשהי שהופכת
אותו למיוחד, מה הסוד? אנה גלי לרבי דוד, ויספר בבית!"

הרבנית חיכה כצופנת סוד, הסירה את הצלחות והביאה את המנה
העיקרית.

אם חשב רבי דוד שכבר ראה הכל, נוכח שעדיין רחוק הוא. העוף
שלא תחשבו, "עוף מכובס", עוף מהמרק. אבל זהו שאם התבשל
העוף במרק גן עדן, הפך למעדן שאין דוגמתו. יש למצמץ עם כל
נגיסה, ולהתפעל בלי די. ובקול רם דוקא, שיגיע למטבח.

הבחין רבי חיים במבטו התמה של אורחו, רכן ואמר כממתיק סוד:
"גאווה אינה התכחשות לאמת. משה רבינו, העניו מכל האדם, ידע
מעלתו. ידע שעלה למרום והתעמת עם מלאכים, ושהיה אבי
הנביאים. אבל לא החזיק טובה לעצמו, ממלא הוא את יעודו ומנצל
כראוי את כישוריו. גם אני כן!"

הלא תבינו: את המסכתות הישיבתיות למדתי בעומק העיון עוד
כשאמרתי שיעורים בגרודנא, בבחרותי. אחר כך העמקתי ושכללתי

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה רוחנית מדי יום אצלך במייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד...
אקטואלי ומרתק.

הצטרפו בחינם לאלפי המנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

**הפורתח
בכל יום...**

המייל היומי של 'דרשו'

כשהייתי אברך צעיר בכולל, נכנסתי פעם אחת לדודי מרן הגאב"ד הגאון רבי ניסים קרליץ זצוק"ל, והוא התעניין: "במה עוסקים בכולל?", השבתי: "במסכת בבא בתרא דף פלוני". רבי ניסים הוכיח אותי בעדינות

מאוצרו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

"וּסְפַרְתֶּם לָכֶם" (ויקרא כ"ג, ט"ו)

מצות ספירת העומר מלבד זאת שהיא משמשת כמטרה בפני עצמה לספור את הימים שעברו מאז יום הבאת העומר ממחרת הפסח, ולהתחזק בעבודת השם מכח שיירי אורות חג הפסח שעברו עלינו לטובה, היא גם משמשת כהכנה לקראת יום הבאת והקרבת מנחת הביכורים החדשה לבית השם - בחג השבועות. כל יום של ספירה מבטא את ההכנה לחג השבועות, את הכיסופים וההשתוקקות לתורה ולקבלת עול מלכותו יתברך עלינו. שמעתי פעם מאחד הגדולים שהתבטא: "הארבעים ותשעה ימים של ספירת העומר, הם ארבעים ותשע פעמים בהם אנו מבטאים את ההשתוקקות שלנו, אנו אומרים בשפתותינו: "אשר קידשנו במצוותיו וציונו על ספירת העומר!", ובכל פעם מחדש אנו מברכים ומודים לה' יתברך שהוא מקדש ומטהר אותנו על ידי קיום מצוותיו, ורק לאחר ארבעים ותשע ברכות כאלו אנו מסוגלים לקבל את התורה".

כך גם בכל שנה ושנה מחדש, על ידי הספירה הנשמה שלנו נעשית מזוככת וטהורה יותר, ועל ידה אנו זוכים לקבלת התורה.

הרש"ש בספרו 'נהר שלום' מביא בשם המקובלים, כי כעין צורת ההתנהגות שיתנהג האדם בימים האלו כך תהיה ההנהגה עימו משמים כל השנה כולה.

זאת אומרת, בימים אלו הקדוש ברוך הוא כביכול יושב ומצפה לראות כיצד האדם מנצל אותם להתעוררות עצמית, עד כמה מוכן האדם להקדיש מעצמו להתעלות, כיצד הוא מתכונן לקבל את התורה, ובצורה הזאת הוא אכן משפיע עליו רוב שפע וסייעתא דשמיא. כי בכדי שהתורה תהפוך לאדם לסם חיים, מרפא למידותיו ולנגעי רוחו, צריך התכשרות והתעוררות עצמית ראויה, וזהו סוד הימים שקדמו לקבלת התורה.

כלשונו הידוע של החינוך (מצוה ש"ו): "נצטוינו למנות ממחרת יום טוב של פסח עד יום נתינת התורה, להראות בנפשנו החפץ הגדול אל היום הנכבד הנכסף ללבנו, כעבד ישאף צל, וימנה תמיד מתי יבוא העת הנכסף אליו שיצא לחירות, כי המנין מראה לאדם כי כל ישעו וכל חפצו להגיע אל הזמן ההוא... כי כל זה מראה בנו הרצון החזק להגיע אל הזמן".

ומכאן עלינו ללמוד, את גודל מעלת ההכנה והשאיפות לקבלת התורה; התורה קבעה מצוה מיוחדת לספור את מנין הימים בכל יום ויום מחדש, כדי לטעת בלב ובנפש את הכיסופים והרצונות לקבלת התורה, ובלעדי השאיפה הזאת כלל ישראל לא היו זוכים לתורה.

התוכחה של רבי ניסים שהצמיחה מורי הוראות

פעמים רבות אנו נוגעים בנקודה זו; כל השגה ומעלה רוחנית דורשת מהאדם רצונות עזים ושאיפות גדולות, ובלי זה לא שייך לזכות בשום השגה ומעלה, והדבר פשוט וברור שכל גדולי וחכמי ישראל בכל הדורות זכו להתעלות למדרגות גבוהות רק מכח השאיפות הנעלות והגדולות שבערו בהם.

מלבד מה שהשאיפה מגברת בפועל את כח העבודה, ופותחת שערים רבים להשיג ולקלוט הרבה יותר, הרי היא כשלעצמה מגדלת ומרוממת את האדם. כי כשבערים בו שאיפות ורצונות עזים לזכות במדרגות גבוהות בתורה, בעבודת השם, במידות של בין אדם לחברו, פנימיותו נעשית מרוממת וגבוהה יותר, ואין זה פלא איפוא שמצליח להעפיל למדרגות כה רמות.

שאלו פעם את אחד הגדולים: "מדוע אנחנו לא זוכים בדורות האחרונים לגדולי תורה מופלגים כמו שהיו בדורות עברו? להיכן נעלמו כל גידולי הקודש שצמחו בערוגות הישיבות בשנים עברו?".

השיב אותם אדם גדול: "הדור שלנו לקוי בענין זה של חוסר שאיפות, לדאבוננו הלומדים בזמננו מסתפקים במועט, שבעים כבר מחלק זעיר בעבודת השם. בזמננו נעדרים בעלי רוח כמו שהיו פעם שהיתה בהם שאיפה לדעת ש"ס... להיות בקיאים בכל חלקי שולחן ערוך בעל פה... להגיע לדרגת רוח הקודש בסולם הערכים של רבי

תקופה זו של ספירת העומר, המהוים ימי הכנה לקבלת התורה, תפקידנו הוא להגביר בקרבנו שאיפות, להביא את פנימיותנו לידי השתוקקות אמיתית לזכות בסגולת התורה, כי רק כך נוכל לעלות לפסגות גבוהות.

מי יצא מה'בוידעם' בשיעורו של רבי אלחנן?

נוסיף עוד מילים אחדות על חשיבותן של שאיפות: בספר הנפלא 'מגד גבעות עולם', שכתב הרה"ג רבי מיכל זלמן שורקין שליט"א, מגידולי ישיבת 'בית התלמוד' בארצות הברית, מובא סיפור נפלא בענייננו:

בתחילת התייסדותה של ישיבת 'בית התלמוד' ביקשו שני בחורים מידידיו להצטרף לשורות הישיבה. הם קמו מוקדם בבוקר ונסעו במשך כשעתיים עד לבית המלון 'צוקער', שם שהה באותם ימים ראש הישיבה הגאון רבי ליב מליץ זצ"ל, כדי לעמוד לפניו בכור המבחן.

הם הצליחו במבחן וקיוו לקבל תשובה חיובית, אך רבי ליב שתק כעשר דקות, ואחר כך אמר: "נו, תשובו בעוד כמה ימים שוב". הם באו שוב לאחר כמה ימים והמחזה חזר על עצמו, רבי ליב שוחח איתם בלימוד, וגם הפעם היה נשמע להם כי הוא שבע רצון מהם. אך כשסיימו את המבחן הוא שתק כעשר דקות, ואמר: "נו, תשובו בעוד כמה ימים שוב".

כששוב חזר המאורע על עצמו בפעם השלישית, וכמעט אמר להם רבי ליב: "נו, תשובו בעוד כמה ימים", הם השתוממו. הרי רבי ליב ידע שהם באו ממרחקים, ולא הבינו מה הטעם שהוא מטריח אותם לבוא שוב ושוב, ובפרט שהם הצליחו מאוד בפעמים הקודמות. הם הסיקו בינם לבין עצמם כי מן הסתם מסתתרת כאן סיבה נסתרת שבגינה הוא אינו מעוניין בהם.

אז קפץ אחד הבחורים ושאל את רבי ליב בסערת רוח: "ראש הישיבה קיבל אותנו לישיבה או לא?". "בודאי התקבלתם", השיב רבי ליב בחיך, "כבר בפעם הראשונה קיבלתי אותכם".

"אם כן, מדוע כל הטורח הזה?", שאלו הבחורים בפליאה, ורבי ליב השיב: "כי לא ביקשתם, וכשלא מבקשים אסור לתת!". רבי ליב הסביר, כי עד שלא שומע במפורש מפי הבחור שרצונו ובקשתו להתקבל לישיבה כדי ללמוד בה תורה ולהתגדל בה, לא רק שאין לקבלו, אלא אף אסור לקבלו. לכן כל זמן שלא שמע רבי ליב את משאלת לבבם נשמעת מפייהם, לא השתכנע ברמת שאיפותיהם וכוונותיהם, ונמנע לומר להם כי התקבלו לישיבה. מפליא! סף הקבלה להיכנס להיכלה של ישיבת 'בית התלמוד' היה תלוי ברמת הביקוש וברמת השאיפות. כי רק בחור שמשתוקק ומתאוה ללמוד מסוגל להצליח ולצמוח תלמיד חכם.

ועוד סיפור מפעים:

עד לפני שנים אחדות חי בינינו אדם גדול מאוד, תלמיד חכם ושקדן מופלא, הגאון רבי שלום צבי שפירא זצ"ל. הוא הרביץ תורה כל

פנחס בן יאיר... אמנם יש מעטים אחרת, אבל הם רק יחידי סגולה, ולכן התוצאות בהתאם, רק אחד ושניים מאלף מגיעים לדרגות גבוהות...".

כשהייתי אברך צעיר בכולל, עסקו שם כמעט כל השנים בסדרי נשים ונזיקין, ופחות התמקדו בחלק ההלכה. פעם אחת נכנסתי לדודי מרן הגאב"ד הגאון רבי ניסים קרליץ (שליט"א) זצוק"ל, והוא התעניין: "במה עוסקים בכולל?", השבתי: "במסכת בבא בתרא דף פלוני".

רבי ניסים הוכיח אותי בעדינות: "זה פלא אצלי שישנם אברכים שנמצאים בכולל שנים רבות, גם עשר שנים מנישואיהם, ועדיין לא התחילו לעסוק בהלכה למעשה. למה הם ממתנינים!?!...". לא השבתי מאומה, נאלמתי דום.

אך רבי ניסים מיד הוסיף ואמר: "אין מקום לייאוש, אפשר להתחיל כעת... דודי מרן ה'חזון איש' זצ"ל מדבר על כך בספרו אמונה ובטחון".

אחד המו"צים ששימשו לפניו בהוראה, מיהר להביא את הספר, ופתח בו בפרק ג אות כו, בו כתב ה'חזון איש' בנחרצות אודות חשיבות לימוד התורה וההלכה בכל גיל ובכל מצב, בזה הלשון: "...אך זה שכבר נתבגר ובא בשנים ולא למד בילדותו כבר נפסל בעיני האדם מלהיות תלמיד, וכבר נדמה להם המבוגר הזה לבלתי ראוי לחכמה בהחלט, גם הוא בעצמו אינו רואה חובה לנפשו להיכנס לבית המדרש לבקש תורה... ואמנם אין הדבר הזה על פי התורה, כי חובת האדם בעולמו כל עוד הנשמה בקרבו להשתדל להיות הולך וגדל... שלא תהיה העדרתם בהלכה להן לקלון...".

בדבריו הכנים והנעימים הצליח רבי ניסים לחרוש חריש עמוק בליבי. חזרתי לכולל סהרורי. פניתי לכמה תלמידי חכמים מחשובי לומדי הכולל ומסרתי להם את דבריו, הם לקחו זאת ברצינות, ובזכות פעילותם בנושא נפתחה מסגרת מיוחדת להלכה, ואכן חלקם צמחו מורי הוראה חשובים.

הכל מכח ההתעוררות שעורר רבי ניסים. הוא נטע באברכים שאיפה עזה והשתוקקות מיוחדת לעסוק בהלכה!

הסבא מקלם, מרן הגאון רבי שמחה זיסל זיו זצ"ל, כותב בכתביו כך: "העיקר צריך האדם להגדיל תשוקתו, כי כל הכוחות תלויים בתשוקתו. כי אם אין לאדם כח המושך אותו לעשות, אין לו כח גם ללכת ברגליו ובהכרח ימות ברעב, וכן הוא בחכמה ביתר שאת וביתר עוז".

ואכן, היה מוסר הגאון הצדיק רבי אבא גרוסברד זצ"ל, משגיח ישיבת לומז'ה, כי שמע מרבו מרן הגאון הצדיק רבי ירוחם ליוואוויץ זצ"ל ממיר, תלמידו הגדול של הסבא מקלם, כי אם רוצים להגדיר את אחד מאבני היסוד במשנת חינוכו של הסבא, ניתן בהחלט להצביע על נקודה זו, שהיה מזרז אודותיה תמיד, וחינך את תלמידיו לאורה; היא החובה הנחוצה להשיג את אהבת החכמה, "היא הרוח המניעה את כל האדם!", אמר.

והוסיף רבי ירוחם בנימה אישית: "אכן אהבת החכמה היא שעמדה לי להגיע למצבי".

לפתע קטע את דבריו, החויר והסמיק, וכמו חיפש מקום להיבלע בו... עיניו צדו לפתע את בנו של ר' משה, העומד מהצד ומקשיב בזעזוע לדברים הקשים הנאמרים... בבושה וחוסר אונים, נמלט יענק'ל מהחצר, בלי להביט לאחור...

למה לשלם כסף עבור ספיגת צעקות?

הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

"וּסְפְרָתֶם לְכֶם" (ויקרא כ"ג, ט"ו)

ערב ערב, בהתרגשות וכמיהה, אנו סופרים יום ועוד יום. כבר עברו יותר ממחצית ימי ספירת העומר, וההתרגשות והגעגוע לקראת היום הגדול - הולכים וגוברים ככל שאנו מתקרבים למועד קבלת תורתנו האהובה. התורה הקדושה, מפיה אנו חיים, היא חיינו ואורך ימינו, התורה שהפכה אותנו לאנשים איכותיים ומרוממים יותר, התורה שהיא ציר החיים המרכזי שלנו!

ימי ההכנה למעמד הגדול והמרגש הזה, הם ימי ספירת העומר, ההכנה לקבלת התורה. מתוקף העובדה שמתן תורה הוא אירוע כה דרמטי ומרגש, מסעיר ומרומם, אנו משקיעים את שבעת השבועות הקודמים לו בהכנה אישית - רוחנית - נפשית, לקראת הרגע הגדול. אנו יודעים כי למעמד כמו מתן תורה לא נכנסים כבדרך אגב, אלא התורה מעניקה לנו מתנה נוספת, ואומרת לנו להקדיש שבעה שבועות של הכנה והתבוננות לזכך נפשנו ולרומם רוחנו.

אלא שלמרבה הפלא, עבודת השבועות הללו ממוקדת במיוחד בתיקון היחס לזולת, בהטמעת הערך של לתת כבוד איש לרעהו, לנהוג בהערכה איש כלפי זולתו. אנו גם מצרים בימים אלו על הטרגדיה הבלתי נתפסת, כאשר בימים אלו הסתלקו 24,000 תלמידי רבי עקיבא, קדושי עליון שאין לנו שמץ השגה במעלתם, אך משום שלא נהגו כבוד זה בזה - נגזרה עליהם גזירה כה קשה, דווקא בשל ענין תיקון המידות.

משהו כאן דורש מחשבה והתבוננות: אם אנו נערכים לקראת מתן תורה, אם אנו מתרגשים וכמהים לקראת קבלת התורה, אם הלב שלנו כה משתוקק לחבוק את התורה - למה אנו שמים את עיקר הדגש על תיקון המידות? היה עלינו להקדיש יותר ללימוד הלכות תלמוד תורה, אולי ללמוד יותר על מעמד הר סיני, לעסוק באינטנסיביות באותה מתנה יקרה ואהובה - היא התורה. למה אנו כה ממוקדים בתיקון המידות דווקא?!

ויותר מזה, הרי כל הנושא של מידות טובות, כתוב בתורה ברמז בלבד. אין ולו מצוה אחת המדברת ברורות על הצורך לכבד כל יהודי, לנהוג באופן ראוי איש ברעהו. מדוע תיקון המידות לא מוזכר בתורה? והואיל ואינו מוזכר - מה טעם יש לעסוק בו כהכנה לקבלת התורה? התשובה היא, כי עוד לפני שמדברים על התורה, על המצוות, על

חיי תורה איכותיים, הצעד הבסיסי, הראשוני, המתחיל - הוא תיקון המידות, שיפור היחס שלנו לזולת, נהיגה בכבוד איש ברעהו. קיום התורה אינו אפשרי בלי מידות טובות, חיי תורה אינם מתחילים בלי נהיגה בכבוד איש בזולתו. זו נקודת הבסיס, מכאן אפשר להתחיל ולהתקדם, לקנות קנייני תורה.

וכך חושף אחד מגדולי הראשונים - רבינו יונה, בביאורו למסכת אבות פ"ג: 'צריך תחילה לתקן עצמו במידות - ובזה תשכון התורה עליו, שאינה שוכנת בגוף שאיננו בעל מידות טובות!'

מזהים! לפני קבלת התורה, לפני שזוכים לחבוק את התורה, לפני שמשכנים את התורה בליבנו - קודם כל יש להתחיל לתקן את המידות. כי התורה לא נכנסת, לא מתקבלת, ולא שוכנת, במי שאינו נוהג כבוד ברעהו, במי שמידותיו בהתנהגותו עם זולתו אינן מתוקנות. קודם כל, לפני הכל, כבסיס לכל - מידות טובות, ומכאן אפשר לזכות לקבלת התורה!

ולכן, מובן היטב מדוע תיקון המידות לא כתוב בתורה באופן מפורש, כפי שמגלה רבי חיים ויטאל זי"ע סוד מכבשנה של כתיבת התורה: המידות הטובות לא נכתבו, כי הן עוד לפני התורה, הן הבסיס, מהן יוצאים לדרך התורה, זולתן - אין סיכוי לקבל את התורה, בלעדיהן - אי אפשר לזכות בתורה. לכן המידות הטובות אינן מוזכרות בתוך התורה, כי הן קודמות לה, הן הבסיס שלה, הרי 'דרך ארץ קדמה לתורה!'

לפיכך, בימי ההכנה, בהיערכות הגדולה לקבלת התורה, הבה נתמקד בתיקון הבסיס, היסוד, נקודת ההתחלה. הבה נחפש לנהוג בכבוד איש ברעהו, נחפש היכן נוכל להוסיף בכבוד הזולת, כיצד נמנע כל פגיעה

באדם אחר, איך נוכל לקבל את הזולת במלוא הכבוד וההדר המגיע לו. כך נוכל להיכנס לחג מתן תורתנו זכים ונקיים, כלים ראויים לקבלת התורה, בלב נקי ומזוכך, מכובד - ובעיקר מכבד!

שיחת הטלפון שהושיעה...

שמוליק נחשב לפאר הישיבה, כל הורה היה גאה בבו בן כזה. מתמיד עצום, עמקן ייחודי, בקי גדול, מיטיב להבין, בעל מידות נאצלות, אהוב ונחמד על כל מכריו. כשהגיע לגיל השידוכים, הכל חשבו כי עלם חמודות שכזה - בוודאי ימהר להיחטף, כאשר טובי השדכנים יעוטו לשדך לו את בת גילו...

אלא שחודש וגם חודשיים עוברים, ואף הצעה לא נראית באופק. נראה כי תקלה מסתורית תקפה את חברת הטלפון, כאשר הקו אינו מקבל שיחות טלפון משדכנים... עוד חצי שנה חולפת, ובהגיע שמוליק לגיל 21 וחצי החלו ההורים להיות מודאגים, אפילו מודאגים מאוד... הם ניסו לברר, אולי יצא עליו שם רע, אך הברורים העלו שבחים ומחמאות, ועדיין לא ברור כיצד יתכן שבחור כה מצוין, בגיל מתבגר - ואיש אינו מתעניין בו!

בשלב מסויים, כששמוליק כבר התקדם לקראת גיל 24, ואחרי שנערכו לו תפילות וסגולות שלא הועילו דבר, הבינו כולם כי יש דברים בגו. הוריו החליטו כי זה הזמן להיכנס לרבים שליט"א, ולשטוח בפניו את יגון ליבם. עם כניסתם פרצו בבכי מר ומטלטל, סיפרו על כמעט 3 שנים של ציפיה מאכזבת, ועל כך שאיש אינו מתעניין בבנם המוכשר והמצויין...

הרבי האזין להם בקשב, ומצחו נחרש קמטים. דקות ארוכות חכך הרבי בדעתו, לפני שהשיב במילים קצרות ומדודות: 'כאב לב כה גדול, מי יודע, לבי אומר לי שהוא יכול להיגרם מיהודי אחר שחוה כאב לב... מי יודע, פגיעה בזולת, יש לה כח כה הרסני, אולי כאן טמונה הבעיה... אולי כדאי שתבדקו את העניין, תשוחחו עם בנכם ותנסו להעלות בזכרונכם...'

ההורים שבו לביתם, וכינסו אסיפה עם בנם. הועלו השערות שונות, עברו שנה אחר שנה בשנות ילדותו, ואחר כך בשנות בחרותו. מי היו מחנכיו, מי היו חבריו לכתה, מי היו חברי החדר בחדרו בפנימיה... במשך זמן רב של תחקיר מעמיק לא עלה בידיהם דבר, שכן שמוליק נחשב לאדם נוח שאינו פוגע. אלא שלפתע ניעור שמוליק וכמו זיק תקוה ניצת בו:

'אולי, אולי זה הסיור שלי בקשר להרב גולדפרב?' - - -

שם הקוד הזה אמר הכל, לא היה צורך להוסיף... הסיפור היה, שבעת סיום שנותיו בישיבה קטנה, ביקש ממנו רבו - הרב גולדפרב, להישאר בישיבה שנה נוספת, ובאמצעות קבוצת עילית של תלמידים טובים - יוכלו לפתוח שנתון נוסף בישיבה. היה ברור שהכל תלוי בבחור הטוב והעילוי שבחבורה: אם שמוליק יסכים - יפתח השנתון הנוסף, כשמוליק יוביל אותו להצלחה, ואם שמוליק יסרב - אין מנוס אלא לבטל את הכוונה לפתוח את השנתון הנוסף...

שמוליק חכך בדעתו, התייעץ, ובסוף החליט כי עדיף לו לעבור ללמוד בישיבה אחרת, ולא להימנות על קבוצת הבחורים שתפתח את

השנתון הנוסף. תשובתו השלילית חרצה את גורלו של השיעור הנוסף - שלא הוקם, הישיבה בה למד - התאכזבה מאוד, והרב גולדפרב נפגע מכך עמוקות...

'זה כנראה הסיפור הזה...' - אמר שמוליק בלחש, 'יתכן שצדקתי באותה החלטה, אבל אולי לא לקחתי בחשבון את הפגיעה שתיגרם לרב גולדפרב, אולי הצורה בה הודעתיה היתה לא מכובדת, אולי יצרתי סחף שלילי... ייתכן שהצוות בישיבה נפגע עמוקות, ולא ביקשתי את מחילתם מעולם...'

עוד באותו לילה, התקשר שמוליק אל הרב גולדפרב, שהתרגש מאוד לשמוע את קולו של תלמידו לשעבר. 'מה שלומך? איך הולך?' - התעניין בו הרב גולדפרב בכנות, רצה לשמוע על הצלחת תלמידו המצויין והכשרוני... שמוליק השיב לו בנימוס ובשמחה, ולבסוף - העלה את אותו סירוב לבקשת הרב, שאירע לפני כמעט עשר שנים...

הרב זכר היטב את העניין, והגיב: 'שמוליק יקירי! אני זוכר היטב את המקרה ההוא, כמה זה כאב לי באותה עת... כמה רצינו לפתוח שיעור חדש, הכל היה תלוי בך, ולצערי נגדע באיבנו... אבל עברה מאז תקופה כה ארוכה, באמת שמחתי לשמוע שעשית חיל בלימודיך, למרות שהיה בלבי עליך...'

אני דווקא שמח שהתקשרת, סייעת לי למחוק את התחושה העוקצנית שעולה בי כשאני נזכר בזה... אני מוחל לך בלב שלם, שמוליק היקר, ומי יתן שתזכה בקרוב ממש לבנות בית נאמן בישראל, ותשלח לי הזמנה לחתונה כמובן!...' - סיים הרב את דבריו, ושמוליק הניח את שפופרת הטלפון, מרגיש כי סלע ענק נגול מעל לבו...

המשך הסיפור, לא פחות ממדהים: פחות מ-72 שעות אחר כך, התקשר שדכן. 'כבר הרבה זמן אני רוצה להציע לכם את השידוך הזה', אמר מיד בהתחלה, 'לא יודע למה זה נדחה עד עכשיו. מדובר בהצעה כלילת המעלות...' - פתח, פירט את דבר ההצעה - הנערה, המשפחה, הקהילה והסביבה, והתברר שאכן מדובר בהצעה מיוחדת ממש, המתאימה ככפפה ליד לשמוליק שלהם!

שבועיים וחצי אחר כך, בלבבות נרגשים, התאחדו בני המשפחה לשמחת האירוסין, שנחגגה באולם צנוע בשכונה. שמוליק - הבחור שהכל סחו בשבחו ודיברו על מעלותיו ומידותיו הנעלות - התארס בשעה טובה, סימן טוב ומזל טוב יהא לנו!

החתן בעצמו סיפר לנו את סיפורו, שהתרחש בשנה האחרונה והובא כאן בדיוק, בשינוי פרטים מזהים. הוא מוסיף ומציין, כי היתה זו ההצעה הראשונה שהוצעה לו, וגם האחרונה. מאז הוא חי באושר, שמח ומודה לה' שפקח את עיניו לראות, כי הדבר שעייב והעיב על שמחתו, הסיבה מדוע נאלץ להמתין כשלוש שנים לרגע המרגש בחייו, היתה אחת ויחידה:

פגיעה בזולת, אי שמירת כבוד מקסימלי בזולתו. נכון שאולי היו לו את כל הסיבות הטובות ביותר, ונכון שיתכן שהחלטתו היתה מוצדקת וראויה, אבל בסופו של דבר - רבו נפגע, והפגיעה הזו עיכבה את יום שמחתו!

כי כשמדובר ביחס בין אדם לחברו, כשעומדת על השולחן שאלת פגיעה בזולת, פגיעה היא ארס, רעל. היא עלולה חלילה להשביח

כשאנו כה רוצים אותך ומתגעגעים אליך? - שאל ר' משה בחום אין קץ...

יענק'ל היה מובך, לתומו חשב כי ר' משה כועס עליו, וכעת מתברר שהוא מתגעגע... בתחילה סירב בתירוצים שונים, אך ר' משה עמד איתן בהזמנתו, ואף הושיט לו מעטפה גדושה בכסף, כדי שיתרצה לשוב לאכול אצלו... 'קח יענק'ל, שיהיה לך לבריאות, אבל אל תשכח לבוא לאכול אצלנו, כן?'

לנוכח מחוות המזומנים, הסיק יענק'ל כי אולי ר' משה לא יודע, או שבאמת אינו כועס עליו. ואכן, עוד באותו שבוע שב יענק'ל לסעוד על שולחנו ר' משה, וכך נהג במשך רבות בשנים...

אלא שבנו של ר' משה התקשה להבין את התנהלות אביו. 'אבא, - שאל הבן, 'שמחלת על כבודך ניחא, גם ששבת להזמין - ניחא. אבל לתת לו כסף? למה? הרי הוא גם כך אוכל חנים על שולחנו, גם כך אתה דואג לו כל כך ומסור עבורו עד אין קץ. מדוע עוד נתת לו כסף?' השיב לו ר' משה, בתשובה שכדאי שתהדהד באוזניו: 'דע לך בני, שאם אדם שהיטבתי עמו מנסה לפגוע בי - מסתבר שמשוהו יושב לו על הלב, הוא כעוס ופגוע ממשוהו. לא יודע אם ממני, אבל משוהו מעיק עליו, אדם לא פוגע סתם, לא רוטן סתם, משוהו לא הולך לו בחיים, משוהו לא מסתדר לו...

לפיכך מיהרתי לתת לו כסף, להרגיע אותו, לעשות לו טוב על הלב. כי אם אדם רואה שמישוהו פוגע בו - זה לא סתם, יש לכך סיבה. היא כנראה לא קשורה אליי, אבל כשרואים יהודי פגוע או בצער, כמה כדאי וחשוב להניח לו רטיה על הלב, כמה רצוי לעשות משוהו כדי להטיב עמו...'

את הסיפור שמענו מבנו של ר' משה ז"ל, 'בדלחט"א הרה"ג רבי דב מאיר פייבוש שליט"א - דומ"צ דחסידי בעלזא, והוא ממחיש לנו עד היכן מגיעה הזהירות בכבוד הזולת. גם אם מישהו פגע בנו, גם אם אדם עשה משוהו כנגדנו, עדיין מוטלת עלינו החובה לשמור על כבוד זולתנו, ואדרבה:

הבה נפתח מבט רחב ונבין שהוא לא בא לפגוע סתם, משוהו מעיק עליו, משוהו מכאיב לו. הבה נשמור על כבוד הזולת, נעשה הכל להיטיב עמו, לעשות לו טוב על הלב. נכון שזה דורש ויתור, אולי לפעמים זה קשה. אבל זה הרבה יותר כדאי, הרבה יותר מועיל. 'יהי כבוד חברך חביב עליך כשלך!'

הצצה למורד ההר...

במעלה הגבעה ברחוב מינץ בבני ברק, הנהיג את עדתו מורי ורבי כ"ק אדמו"ר מנדבורנה זי"ע. מחלון החדר בו קיבל קהל, היה ניתן להביט אל מורד הגבעה, ולראות למרחק רב יחסית. עובדה זו, עמדה לצדו ברגע חשוב ומכריע:

היה זה כשנכנס אליו יהודי, שבגדיו הדיפו ריח לא נעים במיוחד... בכל זאת, הרבי ישב עם אותו יהודי בסבלנות רבה, שוחח עמו בנעימות, ולא ביקש אפילו לפתוח את החלון. זמן ממושך ישב הרבי בחדר שהופך מצחין מרגע לרגע, אך לא הגיב דבר...

כשיצא אותו יהודי מהרבי, הבחין הגבאי בריח הלא נעים בחלל, ורגע

שמחות, לנעול שערי שמים, למנוע את הרגעים המרגשים בחיים. גם אם הגענו למסקנה שחייבים לעשות פעולה מסויימת, גם אם נראה שאין מנוס מביצוע מהלך מסויים - הבה נחפש את הדרך לעשותו בלי לפגוע, תוך כבוד לזולת, לעשות את אותה פעולה רק בכבוד הראוי! שמירה על כבוד הזולת היא מפתח לברכה, מפתח לישועה. אומר לנו בורא עולם: 'מה אני מבקש מכם? אלא שתהיו אוהבין זה את זה ומכבדין זה את זה!' - זה הכל! כבוד הזולת - זה המפתח לפתיחת שערי השפע!

כסף בתמורה לנאצות...

ביתו של הרה"ח ר' משה פייבוש ז"ל בבני ברק, היה מקום מחסה ידוע לכל נזקק ומבקש עזרה, שמצאו אצלו קורת גג נעימה וארוחה חמה, עם הרבה לב ואהבת ישראל. בביתו התארחו כבדרך קבע אנשים קשי יום ושבורי לב, והיו רבים כאלה - שעלו ארצה אחרי השואה האיומה, וליבם לא עמד בכאב הנורא, והם הפכו את בית משפחת פייבוש לביתם השני, או שמה דווקא הראשון...

אחד האורחים הקבועים, היה יהודי בשם יענק'ל, שסעד בביתם באופן קבוע, וגם נהנה מטללי תחיה שהרעיף עליו ר' משה. אך למרות מצבו הנפשי והכספי הקשה, התקשה יענק'ל לקבל את העובדה שהוא נזקק לאחרים, וכאב לו שאנשים יודעים שהוא מתארח אצל משפ' פייבוש, משמע - שהוא עני ודל...

לפיכך, ביום מן הימים, נעמד יענק'ל בחצר בית הכנסת, פתח פיו ואמר: 'תבייש לו מר פייבוש... מבקש להיראות כבעל חסד, בעוד הוא גובה הון עתק בגין הסעודות שאני אוכל אצלו... וכי אינו מתבייש? לגבות כה הרבה כסף על אירוח של כל שבת? והלא אני אוכל אצלו באופן קבוע - הוא לא יכול לעשות לי מחיר? תמיד הוא חייב לגבות את המחיר המלא - שגם הוא גבוה מדי? וכי אין גבול לכמות הכסף שפייב - - -'

לפתע קטע את דבריו, החזיר והסמיך, וכמו חיפש מקום להיבלע בו... עיניו צדו לפתע את בנו של ר' משה, העומד מהצד ומקשיב בזעזוע לדברים הקשים הנאמרים... בבושה וחוסר אונים, נמלט יענק'ל מהחצר, בלי להביט לאחור...

מאותו יום, לא חזר יענק'ל למשפ' פייבוש, מפני הבושה. הוא העדיף להישאר רעב ואומלל, ולא להיכנס לבית מיטיבו, אשר בוודאי שמע כי הטיח בו דברים קשים בפני אנשים זרים. אלא שר' משה הצטער על כך צער רב, הן הפסיד מצוה כה יקרה, לארח על שולחנו את יענק'ל האומלל! ומה בכך אם יענק'ל דיבר בו סרה - הרי עתה הפסיד את המצוה לארחו!

החל ר' משה לחפש אחריו, אלא שהוא נעלם מהסביבה. הוא בחר להסתובב באזור מרוחק, ובלבד שלא לפגוש שוב באיש מבני משפחת פייבוש. לבסוף, ביום מן הימים פגש ר' משה ביענק'ל באקראי, ומיד לחץ את ידו בחיבה ואמר לו:

'יענק'ל! הרי כולם מתגעגעים אליך! להיכן נעלמת? לאן הלכת? וכי לא ידעת שסעודת שבת אצל פייבוש אינה סעודה בלעדיך? וכי אינך יודע שאני מחפש אחרך כבר תקופה? מדוע הפסקת לבוא אלינו

"אולי יאמר כבודו מילי דאגדתא לכבוד ל"ג בעומר", "למה מילי דאדגדתא?! אפשר ללמוד...!" - ענה לעומתו ה'שואל ומשיב', ועל אתר הצייע לו שיאמר את כל המימרות של אביי ורבא על סדר הש"ס...

ל"ג בעומר - יומא דהילולא של הרמ"א זי"ע

הרב ישראל ליוש

נהוג היה בפולין ובגליצא ליסוע ביום ל"ג בעומר ל'קראקא', לפקוד את קברו של הרמ"א זי"ע, שיומא דהילולא שלו חל גם בל"ג בעומר. הרה"ג רבי שבתי פרנקל זצ"ל, חתנו של הגאון רבי יוסף נחמיה קורניצר זצ"ל, שהיה אב"ד בקראקא, מספר את הסיפור הבא, שעבר במשפחתם במסורת מדורות קודמים:

שנה אחת היה בעל ה'שואל ומשיב' הגאון רבי יוסף שאול נתנזון זצ"ל בל"ג בעומר בעיר קראקא, ואחר שהשתטח על קברו של הרמ"א, התארח בביתו של אב"ד דמתא, הגאון רבי אברהם דוד זצ"ל, המארח פנה לאורח הדגול בבקשה: "אולי יאמר כבודו מילי דאדגדתא לכבוד ל"ג בעומר", "למה מילי דאדגדתא?! אפשר ללמוד...!" - ענה לעומתו ה'שואל ומשיב', ועל אתר הצייע לו שיאמר את כל המימרות של אביי ורבא על סדר הש"ס, מיד החל רבי אברהם דוד לומר את כל המימרות של אביי ורבא שבמסכת ברכות, וכל אותה העת ישב ה'שואל ומשיב' כשעיניו עצומות ונראה כמנמנם, כשסיים מסכת ברכות, הכריז ה'שואל ומשיב': 'שבת' ורבי אברהם דוד המשיך לפרט את המימרות של אביי ורבא במסכת שבת, וכשסיים מסכת שבת עבר למסכת עירובין ופסחים וכן הלאה כל סדר מועד, ואחר סדר מועד שוב שאל את רבי יוסף שאול אם רצונו לשמוע עוד, רבי יוסף שאול הנהן בראשו, ורבי אברהם דוד המשיך לסדר נשים, וכשסיים סדר נשים עבר לסדר נזיקין, ובאמצע מסכת שבועות או מסכת עבודה זרה [המספר רבי שבתי פרנקל לא זכר באיזה מסכת זה היה] התעורר רבי יוסף שאול ואמר: "רבי אברהם דוד! להיום זה מספיק! הרי היום ל"ג בעומר, עד עתה החסרת שלושם ושלוש מימרות של אביי ורבא...!".

הגאון רבי משה מרדכי שולזינגר זצ"ל שהביא מעשה זו, מעורר שמלבד עוצמת שקידת וחשקת התורה הנלמדים ממעשה זה, יש כאן פקחות וחכמה עצומה המתובלים במידות טובות, שהרי לא מסתבר שהוא החסיר את כל השלושים ושלוש במסכתות האחרונות, מסתבר שכבר במסכת ברכות או שבת החסיר פעם אחת, וכל מה שהחסיר היה מפוזר על פני כל הש"ס, ומכל מקום לא העיר לו מיד, כי אז היה מאבד את החשק מכל הענין, אלא נתן לו להמשיך להגיד בשמחה ובמרץ, וכך עברו על רוב הש"ס...

של מרן ה'חפץ חיים' זי"ע, שסיפר לו תלמיד חכם מרחובות שזכה ללמוד בישיבת ראדין בשנותיו האחרונות של ה'חפץ חיים':

שנה לפני פטירתו, אחרי תפילת שחרית, ישב עדיין ה'חפץ חיים' על מקומו כשהוא עטור בטלית ותפילין, אחד האברכים מהכולל נגש אליו וביקש רשות לשאול משהו בלימוד, ה'חפץ חיים' הנהן בראשו לאות הסכמה, האברך הציג לפניו סתירה בדברי רבי אליעזר בין שתי סוגיות, הסוגיא שהוא לומד עתה בכולל, וסוגיא נוספת בש"ס, והאברך אמר שאחר העיון נראה לו ליישב הסתירות. לאחר שסיים את דבריו, ה'חפץ חיים' כאילו התעורר וביקש מהאברך שיאמר שוב את הקושיא, משראה האברך שה'חפץ חיים' מתעניין בדבריו, נרגע מעט מהאימה שהיה לו עד עתה, והציג שוב את הקושיא ביתר ביטחון, שהנה בסוגיא הנלמדת אומר רבי אליעזר כך, ואילו בסוגיא אחרת אמר איפכא... מרפסין איגרא... ושוב הציג את היישוב שעלה בדעתו... כשסיים, אמר לו ה'חפץ חיים' בפשיטות: "כמדומה שבסוגיא האחרת, בעל המימרא אינו רבי אליעזר אלא רבי אלעזר..."

למותר לציין שאחר בדיקת הגמרא, ה'חפץ חיים' צדק, נדהמו הנוכחים וזכו לשיעור חי במושגי ידיעת התורה והשקיעות בה... ה'חפץ חיים' בזקנה כה מופלגת כשאינו מונח עתה בסוגיות, זוכר פרטי פרטים שמי שלמד עתה את הסוגיא לא עמד עליהם...

לחיבת הקודש נביא דברי תורה מבעל ה'שואל ומשיב', בענין כח התורה של תלמידי החכמים:

אי בגמרא (שבת קלח ב) אמר רב: "עתידה תורה שתשתכח

הג"ר משה מרדכי מספר סיפור נוסף על ידיעת התורה, והפעם

פסקי התורה והמידות שהיא נדרשת בהן, אמרו טמא, שלא כפסקו של הקב"ה, או משום שטעו וסברו שכך פסקו חכמי הדורות בשכלם האנושי, או משום שבחיייהם כבר טעו לפסוק כך בטעות, מכל מקום נדרשו לפסק של אחד מהחכמים, כי היא המכרעת בספיקות התורה.

עפ"ז, אומר ה'דברי שאול', נבין את שאלת הגמרא: 'הפלאה זו איני יודע מהו?' כוונת הגמ' לברר את דברי רב, שהרי אם התורה ניתנה לחכמי התורה לדרוש בה ולפסוק הלכותיה, הכיצד עתידה היא להשתכח, והרי לעולם יוכלו חכמי הדורות לשוב ולכתוב אותה מחדש, כי הרי היא ברשותם ללמוד אותה מחדש כחכמתם?

לשם כך נדרש הפסוק השני 'ואבדה חכמי' חכמי, כי אמנם ניתנה התורה להידרש ע"י חכמי הדורות, אך מוגבלים הם לדרוש עפ"י היסודות שכתובים בה והכללים שהיא מלמדת, מותר להם להכריע אם ה'הלך' הוא כ'מודה במקצת' או כ'כופר הכל', רק אחרי שהתורה יסדה שמודה במקצת חייב שבועה וכופר הכל פטור משבועה, להם נותר לדמות או לחלק מילתא למילתא.

אם כן, עתידה תורה שתאבד את חכמת חכמי, וממילא לא יהיו לחכמי הדורות את היסודות התורניים עליהם יוכלו לייסד ולבסס את פסקיהם ודרשותיהם.

בכך מבאר הגאון בעל ה'דברי שאול' את דברי הגמרא: (ב"מ פה א) "על מה אבדה הארץ? על עזובם את תורת! אמר רב יהודה אמר רב שלא ברכו בתורה תחילה!", משל למה הדבר דומה, לאדם שהלך בדרך, אם הולך בדרך המלך, אף אם אינו מכיר הדרך, בכל זאת יוביל אותו הדרך לאיזה מקום, אך אם ינטה מן הדרך אנה ואנה, יהא תועה בדרך ולא יבוא לשום מקום. כן הוא בתורה, מפני שלא ברכו בתורה תחילה, היינו שלא למדו תורה עפ"י היסודות הנטועים מקדמא דנן, אלא נטו לצדי דרכים והלכו אחר שכלם לבד, לפיכך אבדה הארץ.

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב ישראל ליוש, כתבו ל: israel.layosh@gmail.com

מישראל, שנאמר: 'הפלא ה' את מכותך', הפלאה זו איני יודע מהו, כשהוא אומר: 'לכן הנני יוסיף להפליא את העם הזה הפלא ופלא' [סיפא דקרא 'ואבדה חכמת חכמי' (רש"י)], הוי אומר הפלאה זו תורה".

והקשה המהרש"א: למה לא הביא רב מיד את הפסוק 'הנני יוסף להפליא... ואבדה חכמת חכמי', הרי בלא"ה אין כלל ראייה מהפסוק 'הפלה ה' את מכותך', שעתידיה תורה שתשתכח תורה מישראל? לשם מה כלל נדרשה הגמרא לביאור של הפלאה זו?

בספר 'דברי שאול' להגאון רבי יוסף שאול נתנזון זצ"ל תירץ ע"פ מה שדרש הר"ן על המעשה המובא בגמרא (ב"מ פו א) שכאשר נס רבה מפני המלכות שחיפשה אחריו, התיישב ולמד על גזע של דקל, ושמע שנחלקים במתיבתא דרקיעא מה הדין כשמסתפקים מה קדם, שער לבן או הבהרת? הקב"ה אומר: טהור, וכולהו מתיבתא אמרו: טמא, הציעו שרבה בר נחמני שהוא יחיד בנגעים ובאהלות יבוא להכריע, שלחו את מלאך המוות להביאו, וכיון שעסק בתורה, לא עלתה בידו להביאו, עד שנשבה רוח ורשרשה את ענפי העצים, רבה חשש שזהו רעש של גדודי פרשים שמחפשים אחריו, אמר: 'תינח נפשיה דהוא גברא ולא ימסר בידא דמלכותא' [עדיף למות מאשר ליפול לידי המלכות], וכשהפסיק רגע אחד מתלמודו משום אימת המלכות, הצליח מלאך המוות במשימתו ונטל את נשמתו, ובשעה שנפטר אמר רבה על השאלה שהתווכחו עליה במתיבתא דרקיעא: טהור! טהור!, יצאת בת קול ואמרה: 'אשריך רבה בר נחמני שגופך טהור ויצאת נשמתך בטהור!'.
והגדה זו צריכה ביאור, כלשון הר"ן, וכי מתיבתא דרקיעא הטילו פקפוק בפסקו של הקב"ה שפסק טמא, ולא נתיישרה דעתם עד שגם רבה בר נחמני הכריע כך?

וביאר הר"ן שוודאי לא נסתפקו במתיבתא דרקיעא באמיתת פסקו של הקב"ה, אלא כיון שידעו ש'תורה לא בשמים היא', היינו שהתורה ניתנה לחכמי הדורות לדרוש ולהכריע כפי השכל האנושי, לפי כללי

המשך מעמוד 18 | הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

הריח הנורא עוד כמה דקות, כדי למנוע כל סרך פגיעה באותו יהודי אם יסתובב לאחור...'

עוד כמה דקות חלפו, ודמותו של אותו יהודי נעלמה. רק אז נפתח החלון למלוא אורכו ורוחבו, והרבי הצליח לנשום לרווחה - תרתי משמע...

את הסיפור שמענו מפי הגבאי, וללמדנו בא: הערך העליון של כבוד הזולת עשוי להיות כרוך באי נעימות, ועדיין - כדאי הרבה יותר להקפיד על כבוד הזולת, כדאי הרבה יותר להשקיע מחשבה למנוע כל פגיעה בו!

לשליחת תגובות לכותב הטור ולקבלת העלון של הרב אשר קובלסקי: במייל, כתבו ל-6182918@gmail.com

לפני שפתח את החלון לאוורר את המקום, בירר הרבי אם האורח עזב כבר. כשהגבאי השיב שהאורח יצא מן החדר אך עדיין בבית, חייך הרבי ואמר: 'אין בכך די, הבה נמתין עוד קצת' - ונותר סובל את הצחנה עוד דקה או שתיים...

עתה בישר הגבאי כי האורח עזב כבר את הבית. שוב אמר הרבי: 'אין בכך די, הוא עדיין עלול לבדוק... נמתין עוד קצת...'. והמשיך לנשום את הריח הלא נעים, למרות שהדבר העיקר עליו במאוד... ושוב שאל הגבאי: 'הוא כבר ממש הרחיק מכאן, אפשר כבר לפתוח את החלון?' השיב לו הרבי: 'תבדוק נא עד קצה האופק, עד קצה הרחוב למטה, תראה אם עדיין רואים את דמותו. אולי יישוב לאחור, אולי יראה שהחלון נפתח לפתע, ויבין שהעיקר עליו בניחווחותיו... אסבול את

נהרה של חינוך על פניו

וזה עוד לא הכל; כיון שישב חודש שלם בבית ללא תעסוקה, החליטו לפצותו, ונתנו לו משכורת גדולה יותר, וגם החזירו לו את משכורת החודש שלא עבד.

לא לשאול שאלות

כך התגלגל כל הענין לטובה, ובסופו של דבר קיבל האיש שחזר בתשובה משכורת גדולה יותר, עם תנאים טובים יותר מאלה שהיו לו, ובדאי שעתה סרו כל שאלותיו ונעלמו כלא-היו. עכשיו התברר לו בצורה מוחשית ביותר שכוונתו של השי"ת היתה להטיב לו, ולשפר את תנאי עבודתו.

סיפור זה צריך להוות עבורנו דוגמא ומופת לכך שלא צריך לשאול שום שאלות, ולא להראות את עצמנו כ'מבינים' יותר מהשי"ת. וכל מה שהוא מביא עלינו, הכל-הכל לטובתנו, ואין בזה קמצוץ של רע, גם אם במצב הנוכחי אין אנו מבינים כל-כך מה הטובה שתצא מזה. בצורה זו האדם מוכיח כלפי השי"ת שהוא אכן חזר בתשובה שלימה, ואין בו שום מום.

(מתוך 'מצוות בשמחה' בעריכת הרב משה מיכאל צורן)

ניסיתי להרגיעו, ואמרתי לו שאין ספק שהכל יצא לטובה, ולא יתכן שהשי"ת יגמול לאדם כמוהו, שחזר בתשובה, בדברים לא טובים. אבל הוא לא בדיוק נרגע... והמשיך לשאול ולשאול, ולטעון ולטעון... אני המשכתי להרגיעו, אבל הוא רצה לחזור לעבודה... לא עבר חודש, והאיש מגיע אלינו ונהרה-של-חינוך על פניו. מתברר שהשיבוהו לעבודתו, אבל צריך לשמוע איך ולמה, ובאיזה תנאים. מנהלי המפעל סיפרו לו שהביאו במקומו פועל אחר, אבל עד מהרה התגלה הפועל החדש כנוכל גמור. הוא החל לגנוב מהמפעל, שיקר את הממונים עליו, וכבר לא מדובר רק שלא דייק בזמנים והגיע מתי שמתחשק לו, אלא הרבה מעבר לכך.

לאחר ימים ספורים פיטרו את הפועל הזה, והביאו במקומו אדם אחר, אבל גם זה התגלה בנוכלותו, והיה יותר גרוע מקודמו. מנהלי המפעל הבינו עתה שהפועל הראשון שפוטר על ידם, בהמלצת המשטרה, הוא הפועל הטוב והיעיל ביותר, והחליטו להשיבו לעבודתו. אבל מה יעשו עם שלילת הרישיון על ידי המשטרה? - גם לזה מצאו פתרון; העמידו לו נהג צמוד, שהסיע אותו לכל המקומות.

המשך מעמוד 15 | הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

כעבור כמה ימים רבי אלחנן הרגיש בזה, ולא הרשה לו יותר להמשיך במנהגו.

פעם אחרת ניסה להסתתר ב'בוידעם' [עלית הגג], אך מיד כשנכנס רבי אלחנן לשיעור, הכריז: "לא אוכל היום למסור שיעור עד שיצאו כל המסתתרים בבוידעם...". בלב כבד נאלץ רבי שלום צבי לצאת ממקום מחבואו לעיני עשרות התלמידים המשתאים, כשכל בגדיו מאובקים כהוגן... כך זכה לקיים בעצמו 'והוי מתאבק בעפר רגליהם' כפשוטו!

איזה ביקוש! אלו שאיפות! איזו השתוקקות! אין זה פלא איפוא שרבי שלום צבי צמח תלמיד חכם בעל שיעור קומה, שקדן ומחדש עצום!

יהי רצון שנזכה לנצל כראוי את הימים הללו, ולהיזהר לא להחטיא את מטרותם ותכליתם, כדי שהם יהיו מנוף לעלייה לכל השנה כולה. להעריך את גודל הזמן ולא לבלותו ולבזבזו בהבלים. להשקיע יותר בעניינים רוחניים בתורה ועבודת השם, ולהשתדל לרכוש בהם קנייני נצח, ובזכות ההשתדלות יושפע עלינו ממרומים רוב ברכה והצלחה, קדושה ורוממות, ונזכה לקבל את התורה בטהרה, בשמחה ובטוב לבב.

(מתוך 'אוצרותיהם אמלא')

שנותיו במסירות רבה בכמה היכלי תורה חשובים, גם חיבר חיבורים מחוכמים בעומק העיון והאגדה בהרבה ממקצועות התורה. אני זוכר את שגב שקידתו העצומה בהיכל כולל 'חזון איש', הוא למד שם בקול רם, בחיתוך לשון ובבהירות מילה במילה, בנעימות מיוחדת במינה.

בבחרותו משנת תרצ"ג עד תרצ"ט הוא זכה ללמוד בישיבת ברנוביץ' אצל הגאון הקדוש רבי אלחנן וסרמן זצ"ל הי"ד, שם הוא עשה חיל בלימודו, יגע ועמל בתורה בשקידה וברציפות מדהימה. עדי ראייה העידו, כי סדר לימודו היה שש שעות רצופות בעמידה!

השיעור המרכזי בישיבה היה כמובן שיעורו של רבי אלחנן, אך רשות הכניסה אליה לא ניתנה אלא לבחורים המבוגרים בלבד. רבי שלום צבי שהיה 'מבקש' גדול לא היה מסוגל לעמוד באיסור זה שהוטל על הצעירים, וממש לא התאפק.

בצעד אמיץ ונועז החליט באחד הימים להיכנס לחדר שיעורים קודם תחילת השיעור, וכשאיש לא היה בחדר נשכב תחת השולחן הגדול והכבד עליו מסר רבי אלחנן את שיעורו, וכך האזין לכל מהלך השיעור בשקט ובדומיה, והרווה את צימאונו הבלתי נשלט לקבל תורה מפי רבי אלחנן הקדוש. אך התענוג לא נמשך זמן רב, כי

***4992 או 077-2222-666**

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

◆ **בן האוכל אצל אביו בליל הסדר - האם מחויב ב'הסבה'?**
 ◆ **האם ניתן לקיים את מצות 'ארבע כוסות' במיץ ענבים?**
 ◆ **מדוע לא מברכים ברכה אחרונה על הכוס הראשונה בליל הסדר?**

• קטן מחויב במצוות ליל הסדר כדין 'חינוך' שבכל המצוות; אך לענין ארבע כוסות נחלקו ראשונים אם מחויבים לחנוכו בהן, ולכתחילה יש להחמיר בדבר.

מהלכות הכוס הראשונה של 'ארבע כוסות'

• בליל הסדר, יש שנוהגים שבעל הבית מקדש ומוציא את כל המסובים ידי חובתם בשמיעה מפיו, ויש שנוהגים שכל אחד מהמסובים אומר את הקידוש בעצמו, מאחר ולכל אחד מהם יש כוס לפניו.

• מי ששכח לברך ברכת 'שהחיינו' ב'קידוש' של ליל יום טוב ראשון של פסח - יכול לברך עד סוף החג, אימתי שייזכר בכך, אף ללא כוס יין.

• כשחל ליל יום טוב במוצאי שבת - צריך להבדיל על היין מפני קדושת השבת היוצאת, ולקדש על היין מפני קדושת החג הנכנס; וסדר הקידוש וההבדלה מכונה בראשי התיבות 'יקנה"ז'.

• לדעת השולחן ערוך, מותר לשתות יין בליל הסדר בין הכוס הראשונה לשניה, אך ראוי שלא לעשות זאת אלא כשהדבר נחוץ מאד. ולמנהג בני אשכנז, מי שלא היה בדעתו בעת הברכה על הכוס הראשונה לפטור את היין הנוסף, אסור בשתיית יין בין הכוסות.

• אין לברך 'על הגפן' לאחר שתיית הכוס הראשונה בליל הסדר, משום שברכת המזון פוטרת אותה מברכה אחרונה, ועוד, שברכת על הגפן שלאחר הכוס הרביעית, פוטרת גם את הכוס הראשונה.

• בליל הסדר אין לאכול מאומה לפני אכילת המצה, למעט הירק של הכרפס, כדי שהמצה תאכל לתאבון.

מהלכות ה'הסבה' בליל הסדר

• בן האוכל אצל אביו בליל הסדר - מחויב בהסבה, ואף אם אביו הוא תלמיד חכם מופלג, וגם רבו המובהק של בנו; משום שאנו מניחים שהאב מוחל לבנו על כבודו ועל מוראו.
 • תלמיד האוכל אצל רבו בליל הסדר - אינו רשאי להסב בפניו; ואם רבו נותן לו רשות מפורשת, חייב להסב. ואף אם אוכל בשולחן נפרד, ראוי שיבקש מרבו רשות להסב.
 • מי שאכל את המצה שבה מקיים את מצות האכילה בליל הסדר שלא בהסבה - עליו לשוב ולאכול בהסבה.

מהלכות 'ארבע כוסות'

• את 'ארבע הכוסות' שתיקנו חז"ל לשתות בליל הסדר, צריך לשתות לפי סדר ההגדה, כנהוג. ואם שתה את כולן יחד, בזו אחר זו, לא יצא ידי חובה.

• הכמות הנדרשת לכל כוס מארבע הכוסות היא 'רביעית'. ולכתחילה, יש לשתות את כל הרביעית; ויש אומרים שחובה לשתות את רוב הכוס, אף אם כמות היין שבה גדולה מרביעית.

• לדעת פוסקים רבים, ניתן לכתחילה לקיים את מצות ארבע כוסות במיץ ענבים, וכך נהגו רבים מגדולי ישראל. ויש חולקים.

• מי ששתיית יין גורמת לו לכאב ראש, או שהוא סולד מטעמו של היין - עליו להתאמץ ולשתותו בליל הסדר, כדי לקיים את מצות ארבע כוסות. אולם, אם שתיית היין תגרום לו 'ליפול למשכב', פטור.

• את מצות ארבע כוסות, ראוי לקיים ביין אדום, משום שהאדמומית מהווה מעלה וחשיבות ליין; ומשום שהאדום הוא צבע הדם, ויש בו זכר לדמם של ילדי ישראל ששחט פרעה.